

การศึกษาระดับความรู้และความต้องการเข้าสู่ ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 121

กรกฎาคม 2558

BUREAU OF AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH

OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS

MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES

AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH NO. 121

JULY 2015

**การศึกษาระดับความรู้และความต้องการเข้าสู่
ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร**

โดย

**สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร**

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไทย ปี 2555 พบว่า แรงงานของประเทศไทยมีจำนวน 39.6 ล้านคน เป็นแรงงานภาคเกษตร 15.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 39.1 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด และสำนักงานประกันสังคมรายงานว่า ปี 2556 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรสมัครประกันสังคมหรือเรียกว่าเป็นผู้ประกันตน 415,589 คน คิดเป็นร้อยละ 2.681 ของแรงงานภาคเกษตรทั้งหมด เท่านั้น โดยแรงงานภาคเกษตรจำนวนหนึ่งเป็นผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ทำให้ขาดหลักประกันทางสังคม และต้องเผชิญกับการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงาน เช่น งานที่ทำขาดความมั่นคง ได้รับค่าตอบแทนแรงงานที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังพบว่า แรงงานภาคเกษตรขาดระบบการออมเพื่อการประกันสุขภาพ การพัฒนาความรู้ความสามารถ กระจายไม่ทั่วถึง เนื่องจาก ขาดองค์กร ทำหน้าที่ บริหารและจัดการด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถที่ชัดเจน ทำให้แรงงานไม่สามารถเข้าถึงการบริการต่างๆ ของภาครัฐ

ภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญในการ คุ้มครองดูแล แรงงาน ภาคเกษตร จึงมีนโยบายให้การคุ้มครองแรงงานตามกฎหมาย ทั้งความปลอดภัยในการทำงาน และสวัสดิการต่างๆ เพื่อให้มีหลักประกันที่มั่นคงในการทำงาน โดยการขยายความคุ้มครองแรงงานภาคเกษตรครอบคลุมเกษตรกรผู้ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และผู้รับจ้างในภาคเกษตร ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 ได้กำหนดแนวทางเลือกในการสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตและสังคมให้ เกษตรกรไว้ 5 แนวทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 1 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 100 บาท โดยผู้ประกันตนจ่ายสมทบเดือนละ 70 บาท และรัฐบาลอุดหนุน 30 บาทต่อเดือน ได้รับสิทธิประโยชน์ 3 กรณี คือกรณีเจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย ทางเลือกที่ 2 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 150 บาท โดยผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเดือนละ 100 บาท และรัฐบาลอุดหนุน 50 บาทต่อเดือน ได้รับสิทธิประโยชน์เหมือน ทางเลือกที่ 1 และเพิ่มเงินบำเหน็จ กรณีชราภาพ ทางเลือกที่ 3 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 200 บาท โดยผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเดือนละ 100 บาท และรัฐบาลอุดหนุน 100 บาทต่อเดือน ได้รับสิทธิประโยชน์กรณีเดียวคือ ชราภาพ (เงินบำนาญ) โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สมัครมาตรา 40 ได้ตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2556 – วันที่ 8 ธันวาคม 2557 ทั้งนี้แรงงานนอกระบบที่มีอายุเกินกว่า 65 ปีขึ้นไป จะได้รับความคุ้มครองเฉพาะกรณีเพียงกรณีเดียวเท่านั้น ไม่สามารถเลือกรับสิทธิประโยชน์อื่นๆ ได้ ทางเลือกที่ 4 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 300 บาท โดยผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ เดือนละ 170 บาท และรัฐบาลอุดหนุน 130 บาทต่อเดือน ได้รับสิทธิประโยชน์ คือ เจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย และชราภาพ (เงินบำนาญ) ทางเลือกที่ 5 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 350 บาท โดยผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ เดือนละ 200 บาท และรัฐบาลอุดหนุน 150 บาทต่อเดือน ได้รับสิทธิประโยชน์ คือ เจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย ชราภาพ (เงินบำเหน็จ) และชราภาพ (เงินบำนาญ) สำหรับเกษตรกรที่อายุ 15-65 ปี หากส่งเงินสมทบทางเลือกที่ 2 และ 3 มีเงินออมทันทีเดือนละ 250 บาท จ่ายเดือนละ 100 บาท ครบ 3 เดือน นอนป่วยใช้ในโรงพยาบาลได้วันละ 200 บาท ปีละไม่เกิน 30 วัน คิดเป็นเงิน 6,000 บาท สมทบครบ 3 เดือน ลืมจ่าย 1 เดือน ยังมีสิทธิเมื่อเจ็บป่วย ค่าทำศพ 20,000 บาท เป็นการเสริมสิทธิประกันอื่นๆ เพื่อสิทธิประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น ประกันรายเดือนไว้เสริมสิทธิมีประโยชน์มากกว่าที่คิดชีวิตมั่นคง

นอกจากนี้สำหรับเกษตรกรที่อายุ 65 ปีขึ้นไป สมทบเดือนละ 100 บาท มีเงินออมรวมเดือนละ 200 บาท หากไม่ร้อรับ บำนาญ ก็ลาออก และรับบำเหน็จได้เงินมากกว่า 2 เท่า พร้อมดอกผล สมทบ 8 ปี จ่ายไม่ถึง 10,000 บาท ลาออกรับบำเหน็จ 20,000 บาทเศษๆ ช่วงนี้ เป็นโอกาสที่ดีที่มีการขยายการรับสมัครที่ ไม่จำกัดอายุจนถึง 8 ธันวาคม 2557 เฉพาะปีนี้เพียงปีเดียวเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วหากเกษตรกรตัดสินใจสมัคร ประกันสังคมจะเกิดประโยชน์แก่เกษตรกรมากมาย

อย่างไรก็ตามแรงงานภาคเกษตรให้ความสนใจในการเป็น สมัครผู้ประกันตนค่อนข้างน้อย โดยในเดือน เมษายน ปี 2556 จากผลการเสวนาสาธารณะของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) เรื่องการ ติดตามร่างกฎหมายประกันสังคม พบว่าระบบประกันสังคมในปัจจุบันยังขาดแรงจูงใจให้เข้าร่วมประกันสังคม โดยสมัครใจ ในขณะที่เดียวกันที่มาและหลักเกณฑ์ในการแต่ง ตั้งคณะกรรมการประกันสังคมยังไม่ครอบคลุม ผู้ประกันตนเท่าที่ควร ส่งผลให้แรงงานภาคเกษตรขาดผู้แทนเข้าร่วมในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ นอกจากนี้ ปัญหาอุปสรรคในการขยายความคุ้มครองแรงงานภาคเกษตรที่เห็นเด่นชัดคือ แรงงานภาคเกษตรกลัวภาวะใน การจ่ายเงินสมทบ เพราะปัจจุบันมี รายได้ที่ไม่แน่นอนและต่ำมาก ไม่สามารถ ตัดสินใจได้ เนื่องจากยังไม่ทราบ สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ กฎหมายประกัน สังคมยังไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการไม่มีสัญญาการ จ้างงาน ไม่มีระบบบัญชีเงินเดือนค่าจ้าง การทำงานที่มีรายได้ไม่แน่นอน การทำงานตามฤดูกาลใน ภาคเกษตร เป็นต้น

ภาครัฐตระหนักถึง การให้ความคุ้มครองแรงงานภาคเกษตร โดยการประกันสังคม ถือว่าเป็นการเริ่มต้น ใหม่สำหรับเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ประกันสังคม จึงจำเป็นต้อง ให้บริการ ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ประกันสังคม เพราะความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ ทำให้ทราบว่า จะปฏิบัติอย่างไร ซึ่งความรู้ในที่นี้หมายถึงความรู้ในการประกันตน ได้แก่ ความรู้ในเรื่องเงินสมทบ สิทธิ ประโยชน์ และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ .ศ. 2533 มาตรา 40 ซึ่งความรู้จะนำไปสู่การ ตัดสินใจ และรู้ถึงความต้องการของผู้ประกันตน จะทำให้สำนักประกันสังคมเตรียมการได้ถูกและให้บริการได้ดี เป็นไปตามเป้าหมายที่ภาครัฐได้วางแผนเอาไว้

ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงความรู้และความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดความเป็นไปได้ในการขยายความคุ้มครองประกันสังคมให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึง ตรง ตามความต้องการบรรลุเป้าหมายการคุ้มครองแรงงานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 84 (7) ที่กำหนดไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงาน มีงานทำ คุ้มครองจัดระบบแรงงานสัมพันธ์ จัดระบบประกันสัง กคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ สวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติและเป็นการกระจายความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต อันเกิดจากการเจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย ชราภาพ ของแรงงานภาคเกษตรต่อไป โดยในการศึกษารั้งนี้ได้ คัดเลือกจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอุดรธานี เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีแรงงานภาคเกษตรเป็น จำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 25 ของแรงงานภาคเกษตร ทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ จำนวน

แรงงานภาคเกษตรดังกล่าว สมัครเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 24.19 ของจำนวนผู้สมัครเข้าสู่ระบบประกันสังคมทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานภาคเกษตร

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมกับไม่ต้องการ เข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร

1.3 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ศึกษาแรงงานภาคเกษตร ปีเพาะปลูก 2555/56 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอุดรธานี

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

1.4.1 การรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ข้อมูล ทั่วไปด้านเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตร ความรู้ รูปแบบสิทธิประโยชน์ที่ต้องการ และปัญหาอุปสรรคในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม โดยรวม รวมข้อมูลตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง(Purposive Selection) จากแรงงานภาคเกษตร ปีเพาะปลูก 2555/56 ใน 3 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 200 ตัวอย่าง จังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 100 ตัวอย่าง และจังหวัดอุดรธานีจำนวน 100 ตัวอย่าง รวมขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเท่ากับ 400 ครัวเรือน จากครัวเรือนทั้งหมด 658,408 ครัวเรือน หรือ 400 ตัวอย่าง (เลือกครัวเรือนละ 1 ราย)

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารสิ่งพิมพ์ รายงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และสถาบันการศึกษาต่างๆ

1.4.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้บรรยายถึงลักษณะ ค่าร้อยละ (Percentage) อธิบายผลประกอบตาราง โดยการวิเคราะห์การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการและไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม โดยพิจารณาตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สถานภาพสมรส อาชีพหลัก ระดับการศึกษา รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปี การถือครองที่ดิน การรับทราบข่าวสาร

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับความรู้การเข้าสู่ประกันสังคมของแรงงาน ภาคเกษตร มีข้อคำถาม 26 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	คะแนน
รู้	1
ไม่รู้	0

รายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความรู้การเข้าสู่ประกันสังคมของแรงงานเกษตร แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันสังคม มีคำถาม 4 ข้อ

1 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันสังคมอยู่ในระดับน้อย

2-3 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ปานกลาง

4 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันสังคมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านความรู้เกี่ยวกับทางเลือกของการประกันสังคม มีคำถาม 7 ข้อ

1- 2 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับทางเลือกของการประกันสังคมอยู่ในระดับน้อย

3-5 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับทางเลือกของการประกันสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

6-7 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับทางเลือกของการประกันสังคมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคม มีคำถาม 15 ข้อ

1-5 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคมอยู่ในระดับน้อย

6-11 คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

12-15คะแนน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคมในระดับมาก

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ใช้แรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายประกันสังคมเป็นบุคคลที่ไม่ใช่ข้าราชการและไม่มีเงินเดือนประจำ ได้แก่ 1) ลูกจ้างของกิจการเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ และเลี้ยงสัตว์ 2) ลูกจ้างของนายจ้างที่จ้างไว้ เพื่อทำงานอันมีลักษณะเป็นครั้งคราว การจรหรือเป็นฤดูกาล 3) ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย 4) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร เป็นบุคคลที่ไม่ได้รับราชการและไม่มีเงินเดือนประจำ 5) ผู้รับงานไปทำที่บ้าน 6) ผู้รับจ้างทำของ

1.5.2 แรงงานในระบบ หมายถึง แรงงานที่ทำงานในระบบการจ้างงานที่มีรายได้ประจำมีเงินเดือนแน่นอน ได้รับการคุ้มครองสวัสดิการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนั้นแรงงานในระบบยังมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในชีวิตการทำงานและได้รับสิทธิคุ้มครองจากการประกันสังคม การประกันสุขภาพ และประกันสุขภาพด้วย

1.5.3 แร้งงานภาคเกษตร หมายถึงแร้งงานที่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร ในที่นี้หมายถึงเกษตรกรที่มีอาชีพปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และรับจ้างภาคเกษตร เป็นต้น

1.5.4 การประกันสังคมมาตรา 40 เป็นวิธีการหนึ่งที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชาชนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ไม่มีหลักประกันชีวิต หรือสิทธิจากสวัสดิการใดๆ เช่น ผู้ประกอบอาชีพอิสระ เกษตรกร พ่อค้าแม่ค้า หาบเร่ แผงลอย คนขับรถรับจ้าง ช่างฝีมือ ผู้รับจ้างทั่วไป เป็นต้น สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคมได้ ด้วยการสมทบเงินเข้ากองทุนเพื่อมีสิทธิประโยชน์ทดแทนตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

1.5.5 ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 หมายถึง ผู้ประกันตน ซึ่ง มีอายุจ้างตามมาตรา 33 ที่สมัครเป็นผู้ประกันตนที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์

1.5.6 ผู้ประกันตนมาตรา 33 หมายถึง ลูกจ้างซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ และลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนอยู่แล้วเมื่อมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์แล้วยังเป็นลูกจ้างของนายจ้างเดิมอยู่ให้ถือว่าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ต่อไป

1.5.7 ผู้ประกันตนมาตรา 39 หมายถึง ผู้ประกันตนโดยสมัครใจ ที่มีคุณสมบัติ คือ เคยทำงานให้กับนายจ้าง และได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน และได้ขึ้นทะเบียนเป็น ผู้ประกันตนมาตรา 39 ภายใน 6 เดือน นับแต่วันสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน

1.5.8 ประโยชน์ทดแทนที่ได้รับจากกองทุนประกันสังคม หมายถึง สิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีต่างๆ ที่ได้รับจากกองทุนประกันสังคมตามโครงการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ ได้แก่ กรณีเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ตาย ชราภาพ (เงินบำเหน็จ) ชราภาพ (เงินบำนาญ)

1.5.9 ความสามารถในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม หมายถึง อัตราสมทบที่แรงงาน ภาคเกษตรจ่ายสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม

1.5.10 ผู้ประกันตน หมายถึง สมาชิกผู้ซึ่งจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนต่างๆ ในที่นี้หมายถึงผู้ประกันตนตามมาตรา 40

1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงความพร้อมของแรงงานภาคเกษตรในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม

1.6.2 ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรได้เข้าสู่ระบบสวัสดิการ และหลักประกันความมั่นคงในชีวิตและมีความเหมาะสม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.1 การตรวจเอกสาร

ฐิติมา พลหาร (2554) ศึกษาการเลือกประกันสังคม ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ของแรงงานนอกระบบ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2553 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรู้อย่างเข้าใจเรื่องประกันสังคมมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบ และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกประกันสังคม สำหรับแรงงานนอกระบบตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ในจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกประกันสังคมมาตรา 40 ในแต่ละสิทธิประโยชน์ใช้ค่าเฉลี่ยมาตรฐานของลิเคิตสเกล ผลการศึกษาพบว่า แรงงานที่ทำประกันสังคมส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 39 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค่าขาย เกษตรกร และ ทำงานบ้าน รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 9,684 บาท มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิประโยชน์ด้านการทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วย ทุพพลภาพ เสียชีวิต และบำเหน็จชราภาพ อยู่ในระดับมาก แต่ขาดความเข้าใจเรื่องการจ่ายเงินสมทบร่วมกับรัฐบาลทั้ง 2 รูปแบบ คือ ทางเลือกที่ 1 ผู้ประกันตนได้รับสิทธิประโยชน์ กรณีการทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วย ทุพพลภาพ และเสียชีวิต จ่ายเงินสมทบ 100 บาท/เดือน รัฐบาลอุดหนุน 30 บาท ทางเลือกที่ 2 ได้สิทธิรับบำเหน็จชราภาพเพิ่มเติมจากทางเลือกที่ 1 จ่ายเงินสมทบ 150 บาท/เดือน รัฐบาลอุดหนุน 50 บาท ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกประกันตนทางเลือกที่ 2 การศึกษาสิทธิประโยชน์ที่มีผลต่อการเลือกประเภทประกันตน พบว่าการเลือกกรณีการทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วย เนื่องจากไม่ได้รับค่าชดเชยจากการทำงาน กรณีทุพพลภาพ เนื่องจากไม่ได้รับค่าชดเชย กรณีเสียชีวิตเนื่องจากไม่ได้รับค่าชดเชย และกรณีบำเหน็จชราภาพ เนื่องจากไม่ได้ทำประกันชราภาพกับแหล่งอื่น สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทำประกันสังคม ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 38 ปี สำเร็จการศึกษาประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,307 บาท มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประกันสังคมตามมาตรา 40 ในระดับน้อย เหตุผลที่ไม่ทำประกันสังคม เนื่องจากได้รับสวัสดิการจากแหล่งอื่น เช่น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค บริษัทประกันชีวิต เป็นต้น และไม่เชื่อมั่นว่าระบบประกันสังคมจะคุ้มครองได้จริง

ประณีต นาคคล้าย (2551) ศึกษาความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง จังหวัดนนทบุรี ปี 2550 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรู้ความเกี่ยวกับประกันสังคม (2) ความต้องการด้านสิทธิประโยชน์และศักยภาพในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ใช้การศึกษาเชิงวิจัยพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่อง รับจ้างในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 201 คน การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อคำนวณค่าทางสถิติได้แก่ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Chi-Square เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรสแล้ว ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างน้อยกว่า 3 ปี และขับรถสามล้อเครื่องเป็นอาชีพหลัก เข้าขับเป็นรายวัน อัตราค่าเช่าต่ำกว่า 200 บาท และการเข้าขับเป็นรายเดือน อัตราค่าเช่าเดือนละ

2,001 บาทขึ้นไป กรณีเป็นของตนเอง ปลอดภัยแล้ว ขับรถสามล้อเครื่องมากกว่าวันละ 12 ชั่วโมง มีรายได้ต่อวันหลังหักค่าใช้จ่ายเหลือประมาณ 101-200 บาท มีความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม ด้านความหมาย การประกันสังคม ด้าน หลักการประกันสังคม ด้านเงื่อนไข การเกิดสิทธิประโยชน์และสิทธิประโยชน์ที่ได้รับในระดับสูง เว้นความรู้ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีตายที่มีความรู้ในระดับต่ำ พบว่า มีความต้องการประโยชน์ทดแทนกรณีเจ็บป่วยในระดับสูง ส่วนความสามารถในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 42.3 มีความสามารถในการจ่ายเงินสมทบในลักษณะรายเดือน ส่วนวิธีการจ่ายเงินต้องการจ่ายเงินผ่านระบบธนาคารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.7 โดยภาพรวมกลุ่มผู้ขับสามล้อเครื่องรับจ้าง มีความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมอยู่ในระดับสูง จากการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้และการทำงานอาชีพอื่นกับความรู้ เกี่ยวกับการประกันสังคม พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้เกี่ยวกับประกันสังคม ด้านสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ

กฤษมา ทุ่มกระจัน (2550) ศึกษาความต้องการของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2549 การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับประกันสังคม และ (2) ศึกษาความต้องการในการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของกลุ่มเกษตรกร โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มเกษตรกร ที่จดทะเบียนกับสำนักนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม และความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของกลุ่มเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการทดสอบความสัมพันธ์ด้วย ค่า Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 40-49 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 3,001- 6,000 บาท มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน เป็นเกษตรกรทำสวน มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง โดยภาพรวมกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ มี ระดับความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคมอยู่ในระดับความรู้ที่น้อย ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับประกันสังคม คือ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทเกษตรกรรม การครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทเกษตรกรรม ส่วนสภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว การครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม จากการศึกษาทำให้ทราบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม แต่ยังมีความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคมในระดับน้อย

สุภาภรณ์ กิ่งคำ (2550) ศึกษาการตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ ของผู้ขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง เขตจตุจักร ปี 2549 การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจเกี่ยวกับการประกันสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคม (2) เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของแรงงานนอกระบบต่อปัจจัยจูงใจที่มี

ผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ แรงงานนอกระบบประเภผู้ขับ รถจักรยานยนต์รับจ้างที่จดทะเบียนในบริเวณเขตจตุจักรจำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และOne-Way ANOVA พบว่าผู้ขับจักรยานยนต์รับจ้างตัวอย่าง เป็นเพศชายจำนวน 215 คน เพศหญิง 95 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 15-45 ปี สถานภาพสมรส มีบุตร 2 คน มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท ความสามารถในการออมระหว่าง 1,000-3,000 บาท สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคม พบว่า ประโยชน์ทดแทน ตามเงื่อนไข กองทุนประกันสังคม เป็นแรงจูงใจให้ทำประกันตน มากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องประกันสังคม พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร รายได้ การออม ลักษณะที่พัก การรับการรักษาสุขภาพในรอบปี ส่งผลให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสามารถในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ประโยชน์ทดแทนที่ได้รับจากกองทุนฯ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นิชาภัทร ใจชื่อ (2549) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระไม่สมัครเป็นผู้ประกันตน กรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบอาชีพขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้าง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ปี 2548 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันตนของผู้ประกอบอาชีพอิสระขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้าง (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่สมัครเป็นผู้ประกันตน ข้อมูลได้จากกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้างจำนวน 350 คน ด้วยแบบสอบถามปลาย ปิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแบบค่าร้อยละ พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 83.7 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 37.1 สถานภาพสมรส ร้อยละ 68.9 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 33.1 มีบุตร 2-3 คน รายได้เฉลี่ยระหว่าง 3,001-5,000 บาทต่อเดือน เคยเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล /คลินิก ภายใน 1 ปี ร้อยละ 56.0 โดยได้รับสวัสดิการจากโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ร้อยละ 90.6 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างไม่เคยทำประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 83.1 ส่วนด้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประกันสังคม ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องประกันสังคม อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่สมัครเป็นผู้ประกันตน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวสาร /ขาดการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 97.1 โดยมีความสามารถในการชำระเงินสมทบ ร้อยละ 69.7 และมีความสนใจที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตน ร้อยละ 71.7

สลิต แก้วละมุน (2549) ศึกษาเรื่องความต้องการการคุ้มครองตามโครงการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ กรณีศึกษา ผู้ประกอบอาชีพอิสระขับจักรยานยนต์รับจ้างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ปี 2548 การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาชุดสิทธิประโยชน์ของโครงการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ (2) ความต้องการของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระขับจักรยานยนต์รับจ้างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี และ (3) แนวทางการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบตามโครงการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ กลุ่ม

ตัวอย่างคือ ผู้ประกอบอาชีพอิสระขับซึ่รถจักรยานยนต์รับจ้างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 306 คน ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมรสแล้ว รายได้ต่อเดือน 5,001-8,000 บาท ประกอบอาชีพมาแล้ว 3-5 ปี ทำงานวันละ 11-15 ชั่วโมง ส่วนใหญ่มีภาระรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัว เคยประสบอุบัติเหตุบาดเจ็บเล็กน้อยจากการประกอบอาชีพ สวัสดิการที่ได้รับคือ โครงการสุขภาพดีถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค ผลการศึกษาความต้องการได้รับความคุ้มครองตามชุดสิทธิประโยชน์ ประกันสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกชุดสิทธิประโยชน์ชุดที่ 6 (กรณีเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร และชราภาพ) มากที่สุด เพราะทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิต เป็นหลักประกันของครอบครัว ด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนของประกันสังคม พบว่าต้องการได้รับความคุ้มครอง ที่ครอบคลุมทุกกรณี โดยเห็นด้วยกับสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีตาย เนื่องจากได้รับความคุ้มครอง ทันทีหลังจาก จ่ายเงินสมทบในเดือนแรก และเห็นว่าควรขยายความคุ้มครอง ให้ครอบคลุมสมาชิกครัวเรือนของผู้ประกันตน ได้แก่ บิดา มารดา สามี ภรรยา และบุตร รัฐบาลควรสนับสนุนเงินสมทบ ด้วยส่วนหนึ่ง การอำนวยความสะดวกในการจ่ายเงินสมทบรายเดือน ควรจ่ายผ่านเคาน์เตอร์บริการตามร้านสะดวกซื้อทั่วไป

เสกสรร สังขวิสุทธิ (2547) ศึกษาเรื่องความต้องการของแรงงานนอกระบบต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม กรณีศึกษาผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดอุทัยธานี ปี 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรู้ความต้องการ และ (2) ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ต่อการเข้าสู่การประกันสังคม ประชากรที่ศึกษาได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 265 คน โดยใช้แบบสอบถามเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ใช้สถิติ t-test และ F-test ผลการศึกษา ข้อมูลทั่วไปพบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 35-44 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา สถานภาพสมรสแล้ว มีรายได้ต่อเดือน 3,001- 6,000 บาท มีสวัสดิการ 30 บาทรักษาทุกโรค ผลการศึกษาความรู้ของกลุ่มตัวอย่างในด้านความหมายของการประกันสังคม ด้านหลักการประกันสังคมและด้านเงื่อนไขการใช้สิทธิและสิทธิประโยชน์ทดแทนพบว่า ในภาพรวม มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ แต่มีความรู้ระดับสูงเกี่ยวกับเงื่อนไขประโยชน์ทดแทน กรณีชราภาพขอรับสิทธิได้เมื่ออายุ 55 ปี บริบูรณ์ ผลการศึกษาความต้องการของกลุ่มตัวอย่างในด้านประโยชน์ทดแทน และความสามารถ ในการจ่ายเงินสมทบพบว่า ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการด้านประโยชน์ทดแทนมากที่สุด คือต้องการได้รับเงินบำเหน็จชราภาพตามจำนวนที่ส่งเงินสมทบครบ 180 เดือน ส่วนความสามารถในการจ่ายเงินสมทบกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถมากที่สุด คือจ่ายเงินสม ทบได้โดยไม่ต้องมีนายจ้างและรัฐบาลร่วมจ่าย ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคของกลุ่มตัวอย่างในด้านการร่วมโครงการและการจ่ายเงินสมทบพบว่า ในภาพรวมมีปัญหา อุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาอุปสรรคด้านการร่วมโครงการมากที่สุด คือ การเข้าร่วมโครงการทำ

ให้เสียเวลามากขึ้น ส่วนปัญหาอุปสรรคด้านการจ่ายเงินสมทบมีปัญหาอุปสรรค คือ ไม่ได้รับความสะดวกในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมทุกเดือน

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดการประกันสังคม

การประกันสังคม เป็นระบบสวัสดิการรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้มีหลักประกันในการดำรงชีวิต (เตือนใจ เมธินาพิทักษ์, 2548) เพื่อค่าประกันสุขภาพและฐานะทางเศรษฐกิจของเอกชนแต่ละคน รวมถึงผู้ที่อยู่ในความอุปการะเมื่อต้องเผชิญกับความขาดแคลนรายได้ (ปราณี สุขศรี, 2548) ภาครัฐได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระทั่วไปและเกษตรกรที่ไม่มีหลักประกันชีวิตหรือสิทธิจากสวัสดิการใดๆ ให้ได้รับสวัสดิการ ด้วยการทำประกันตนตามมาตรา 40 ตามหลักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชาชน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้สมัครใจ ให้มีหลักประกันในการดำรงชีวิตในยามที่เดือดร้อนจากการเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพผลกระทบ ชราภาพ หรือแม้แต่ว่างาน ให้ได้รับการรักษาพยาบาลและมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ทั้งนี้ ได้กำหนดให้นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาลร่วมมือกันออกเงินสมทบเข้ากองทุนที่เรียกว่า กองทุนประกันสังคม (สำนักงานประกันสังคม, 2555) เพื่อสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีการรับรู้

ทฤษฎีการรับรู้

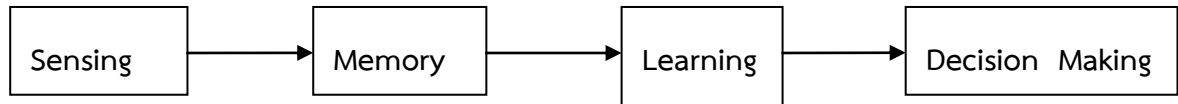
การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตนเองและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้นๆ ดังนั้น การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นปัจจัยการรับรู้ ประกอบด้วย ปราสาทสัมผัสและปัจจัยทางจิตคือ ความรู้เดิม ความต้องการ และเจตคติ เป็นต้น การรับรู้จะประกอบด้วย กระบวนการ 3 ด้าน คือ การรับสัมผัส การแปลความหมายและอารมณ์ การรับรู้เป็นผลเนื่องมาจากการที่มนุษย์ใช้อวัยวะสัมผัส (Sensory Motor) ซึ่งเรียกว่า เครื่องรับ (Sensory) ทั้ง 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง จากการวิจัยพบว่า การรับรู้ของคนเกิดจากการเห็นร้อยละ 75 การได้ยินร้อยละ 13 การสัมผัสร้อยละ 6 กลิ่นร้อยละ 3 และรสร้อยละ 3 การรับรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพล หรือปัจจัยในการรับรู้ ได้แก่ ลักษณะของผู้รับรู้ ลักษณะของสิ่งเร้า การที่มนุษย์จะรับรู้และสามารถพัฒนาจนเป็นการเรียนรู้ได้ดีหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. สติปัญญา ผู้มีสติปัญญาสูงกว่าย่อมรับรู้ได้ดีกว่าผู้มีสติปัญญาต่ำกว่า
2. การสังเกตและพิจารณานั้น ขึ้นอยู่กับความชำนาญและความสนใจต่อสิ่งเร้า
3. คุณภาพของจิตใจในขณะนั้น ถ้ามีความเหนื่อยอ่อน เครียด หรืออารมณ์ขุ่นมัวอาจทำให้แปล

ความหมายของสิ่งเร้าที่สัมผัสได้ไม่ดี แต่ในทางตรงกันข้ามหากสภาพจิตใจผ่อนคลายปลอดโปร่งก็จะทำให้การรับรู้และการเรียนรู้เป็นไปด้วยดีและมีระบบ

กระบวนการของการรับรู้

เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวกันระหว่างเรื่องความเข้าใจการคิด การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision Making)

ภาพที่ 1 กระบวนการของการรับรู้

กระบวนการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นเป็นลำดับได้ ดังนี้

สิ่งเร้าไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ หรือสถานการณ์มาเร้าอินทรีย์ ทำให้เกิดการสัมผัส

(Sensation) และเมื่อเกิดการสัมผัสบุคคลจะเกิดการแปล การสัมผัสและมีเจตนา (Conation) ที่จะแปลสัมผัส นั้น การแปลสัมผัสจะเกิดขึ้นในสมอง ทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เช่น การที่เราได้ยินเสียงดัง ปัง ปัง ๆ สมองจะแปลเสียงดังปัง ปัง โดยเปรียบเทียบกับเสียงที่เคยได้ยินว่าเป็นเสียงของอะไร เสียงปิ่น เสียงระเบิด เสียงพรุ เสียงประทัด เสียงของท่อไอเสียรถ เสียงเครื่องยนต์ระเบิด หรือเสียงอะไร ในขณะที่เปรียบเทียบจิตต้องมีเจตนา ปนอยู่ ทำให้เกิดแปลความหมายและต่อไปก็รู้ว่า เสียงที่ได้ยินนั้นคือเสียงอะไร อาจเป็นเสียงปิ่นเพราะบุคคลจะ แปลความหมายได้ ถ้าบุคคลเคยมีประสบการณ์ในเสียงปิ่นมาก่อนและอาจแปลได้ว่าปิ่นที่ตั้งเป็นปิ่นชนิดใด ถ้าเขาเป็นตำรวจ จากตัวอย่างข้างต้น เราอาจสรุปได้ว่า กระบวนการรับรู้จะเกิดได้ต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. มีสิ่งเร้า (Stimulus) ที่จะทำให้การรับรู้ เช่น สถานการณ์ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมรอบกายที่เป็นคน สัตว์ สิ่งของ
2. ประสาทสัมผัส (Sense Organs) ทำให้เกิดความรู้สึกสัมผัส เช่น ตาหู จมูกได้กลิ่น ลิ้นรู้รส และผิวหนังรู้ร้อนรู้หนาว
3. ประสบการณ์ หรือความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าที่เราสัมผัส
4. การแปลความหมายของสิ่งที่เราสัมผัส สิ่งที่เคยพบเห็นมาแล้วย่อมจะอยู่ในความทรงจำของสมอง เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้า สมองก็จะทำหน้าที่ทบทวนกับความรู้ที่มีอยู่เดิมว่า สิ่งเร้านั้นคืออะไร เมื่อมนุษย์เราถูกเร้าโดยสิ่งแวดล้อมก็จะเกิดความรู้สึกจากการสัมผัส (Sensation) โดยอาศัยอวัยวะสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา ทำหน้าที่ดูคือมองเห็น หูทำหน้าที่ฟังคือการได้ยิน ลิ้นทำหน้าที่รู้รส จมูกทำหน้าที่ดมคือได้กลิ่น ผิวทำหน้าที่สัมผัสคือรู้สึกได้อย่างถูกต้อง กระบวนการรับรู้ก็สมบูรณ์

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความรู้เป็นคำที่เข้าใจยาก เนื่องจากมีความเป็นนามธรรมสูง ทำให้หลายคนเกิดความสับสนรู้สึก ว่าอะไรคือความรู้ นอกจากนี้ยังมีคำถามตามมาอีกมากกว่า เมื่อนิยามไม่ได้ว่าความรู้คืออะไร แล้วจะจัดการ ความรู้ได้อย่างไร ซึ่งในที่นี้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความรู้ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.2.4 ความหมายของความรู้

Davenport and Prusak (1998, อ้างอิงในพรธิตา วิเชียรปัญญา ,2547 ; 20) ได้ให้ความหมายว่าความรู้หมายถึง ส่วนผสมของกรอบประสบการณ์ คุณค่า สารสนเทศ ที่เป็นสภาพแวดล้อมและกรอบการทำงานสำหรับการประเมิน และรวมกันของประสบการณ์และสารสนเทศใหม่

Hideo Yamazaki (สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ,2548 ; 8) ให้ความหมายของความรู้ เป็น สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่น จนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่จำกัดช่วงเวลา

ศาสตราจารย์นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช (2548 ;5-6) ได้กล่าวว่า “ความรู้” นั้น มีหลายนัยและหลายมิติ คือ

- ความรู้ คือ สิ่งที่น่าไปใช้จะไม่หมด หรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามขึ้น
- ความรู้ คือ สารสนเทศที่น่าไปสู่การปฏิบัติ
- ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้
- ความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการ

ซึ่งในยุคแรกๆ ของการพัฒนาศาสตร์ด้านการจัดการความรู้ มองว่าความรู้มาจากการจัดระบบ และตีความสารสนเทศ (Information) ตามบริบท ซึ่งสารสนเทศก็ได้มาจากการประมวลข้อมูล (Data) ดังนั้นความรู้จะไม่มีประโยชน์เลย ถ้าไม่นำไปสู่การกระทำหรือการตัดสินใจ

2.2.5 ระดับความรู้ (Levels of Knowledge)

ตามแนวคิดของ James Brain Quinn (อ้างอิงในสำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ,2548;16) แบ่งระดับความรู้เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 : Know -what (รู้ว่าคืออะไร) เป็นความรู้เชิงรับรู้ หรือ ความรู้ที่ได้รับมาจากการเรียน เห็นหรือจดจำ มีลักษณะเป็นความรู้ในภาคทฤษฎีว่า สิ่งนั้นคืออะไร

ระดับที่ 2: Know-how (รู้ว่าเป็นอย่างไร/รู้วิธีการ) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ระดับที่ 3 : Know-why (รู้ว่าทำไม/รู้เหตุผล) เป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งเหตุผลที่สลับซับซ้อนขึ้น ภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ความรู้ในระดับนี้สามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาและการอภิปรายร่วมกับผู้อื่น

ระดับที่ 4 : Care -why (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมีเจตจำนง แรงจูงใจ และการปรับตัวเพื่อความสำเร็จ

ดังนั้นในการจัดการความรู้ องค์กรต้องคำนึงถึงระดับของความรู้เพื่อก่อให้เกิดการบรรลุผลด้วย

2.2.6 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory)

Abraham H. Maslow นักจิตวิทยาชาวอังกฤษศึกษาความต้องการของมนุษย์และเสนอทฤษฎีความต้องการลำดับขั้นขึ้นมา ซึ่งมีสาระสำคัญ (สุชาติ, 2544, น. 33-35) ดังนี้

มนุษย์มีความต้องการตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุดตราบดีที่ยังมีชีวิตอยู่ และความต้องการของแต่ละคนมีลักษณะจากน้อยไปหามากตามลำดับความสำคัญ โดยที่มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับต้นก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองแล้วจึงมีความพอใจ มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นตามมา ซึ่งความต้องการของมนุษย์จะเป็นตัวผลักดัน ให้มนุษย์ทำสิ่งต่างๆเพื่อให้ ได้มาซึ่งความต้องการ ความต้องการของมนุษย์แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งขาดไม่ได้ ได้แก่ ความต้องการทางด้านสรีระ เช่น น้ำ อากาศ ความต้องการปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ซึ่งความต้องการขั้นนี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพและความเป็นอยู่ของมนุษย์

ด้านที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกาย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การได้รับความปลอดภัยจาก สิ่งต่างๆ รอบด้าน ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ โจรผู้ร้าย และมีสิ่งที่ต้องช่วยปกป้องคุ้มครองให้พ้นจากภัยอันตรายต่างๆ ในการทำงานหรือต้องการให้มีความมั่นคงในงานหรืออาชีพที่ทำ มีหลักประกันต่างๆ ในการทำงานหรือประกอบอาชีพเมื่อไม่มีงานหรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้ รวมถึงมีที่อยู่อาศัยของตนเอง

ด้านที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) มีลักษณะเป็นความต้องการทางนามธรรม ได้แก่ ความมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือกลุ่มของสังคมต้องการเข้าไปมีความผูกพันในสังคมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม และต้องการมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการขั้นที่ 2 ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว

ด้านที่ 4 ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการมีชื่อเสียงเกียรติยศ ได้รับความเคารพยกย่องทางสังคม ต้องการให้ผู้ อื่นยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลมีค่า ยอมรับในความรู้ความสามารถ ต้องการเป็นผู้มีทักษะหรือความชำนาญด้านต่างๆ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกส่วนตัวหรือความรู้สึกภายในที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความมีชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลซึ่งเห็นได้ว่าความต้องการขั้นนี้มีความเข้มข้นสูงกว่าความต้องการด้านสังคม

ด้านที่ 5 ความต้องการเป็นที่ประจักษ์ในตนเอง (Self Actualization Needs) คือ ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตที่อยากเป็นในสิ่งที่ตนหวัง ได้ทำอะไรที่ตนเองต้องการทำ มีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำและหวังที่จะทำ ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์

สรุปแนวคิดของ Maslow แสดงให้เห็นว่า มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานเป็นอันดับแรก ดังนั้นการจัดสวัสดิการสังคมของรัฐจึงดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานเป็นอันดับแรก และเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการด้าน อื่น ได้แก่ ความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ และความต้องการเป็นที่ประจักษ์ในตนเองจะตามมา

นอกจากนี้ Abraham H. Maslow กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด โดยกำหนดสมมติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการไว้ 4 ประการ ดังนี้

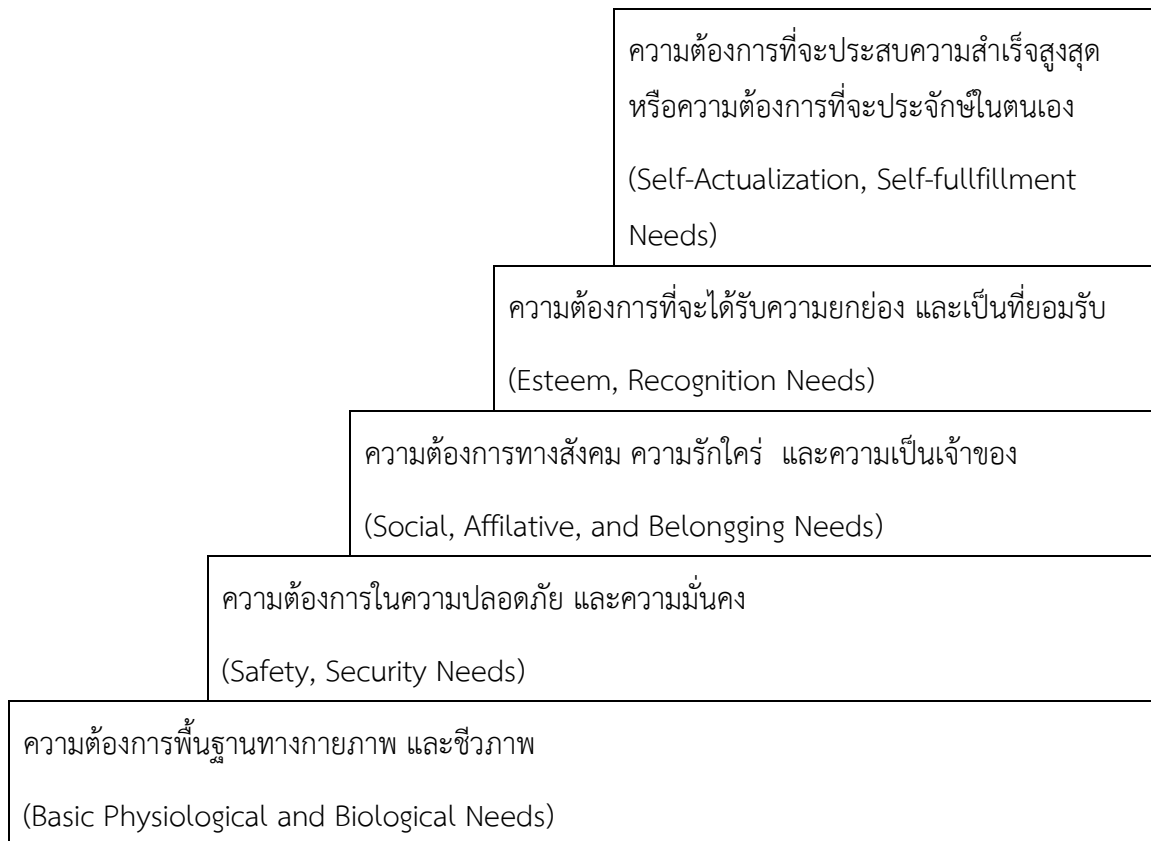
(1) เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองหรือถูกทำให้พอใจแล้ว ความต้องการนั้นจะ
ไม่เป็นตัวกระตุ้นต่อไป แต่จะมีความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไปอีก

(2) โครงสร้างหรือขอบข่ายของความต้องการ สำหรับคนส่วนใหญ่จะ ากซับซ้อนมีจำนวน
มากมายที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน

(3) โดยทั่วไปความต้องการในระดับสูงกว่าจะไม่เกิดขึ้น หากความต้องการในระดับที่ต่ำกว่ายัง
ไม่ได้รับการตอบสนองหรือถูกทำให้พอใจ

(4) มีวิธีการต่างๆ มากมายที่จะทำให้ความต้องการในระดับที่สูงกว่าได้รับการตอบสนองมากกว่า
ความต้องการในระดับที่ต่ำกว่า

จากสมมติฐานดังกล่าว ทฤษฎีของมาสโลว์ จึงแบ่งหรือจำแนกลำดับชั้นความต้องการออกเป็น
5 ชั้นด้วยกัน ดังแผนภูมิภาพที่ 2 ซึ่งอธิบายความต้องการเรียงตามลำดับได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ลำดับชั้นความต้องการตามทฤษฎีของ Abraham H. Maslow

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ (Murray) (โยจีน คันสนยุทธ, 2530 : 36)

เมอร์เรย์มีความคิดเห็นว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้นก่อให้เกิดความรู้สึกขาดซึ่ง ความ
ต้องการนี้บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจาก
สภาพสังคมก็ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทาง

จิตใจนั่นเอง ทฤษฎีความต้องการตามหลักการของเมอร์เรย์สามารถสรุป ความต้องการของบุคคลที่เป็น ความสำคัญเกี่ยวกับการทำงานมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาพบว่า เพศชายจะมีระดับความ ต้องการความสำเร็จมากกว่า เพศหญิง
2. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้ จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น
3. ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกดขี่ทั้งปวง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง
4. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตน มีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

เมอร์เรย์รวบรวมความต้องการเหล่านี้มาจากประสบการณ์ในการรักษาคนไข้ และการสังเกตของเขา เขามีได้รวบรวมความต้องการเหล่านี้จากการค้นคว้าวิจัยในสภาพความเป็นจริงตามธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตาม ความต้องการเหล่านี้ก็ได้รับความสนใจมาเป็นเวลานาน ถึงแม้จะมีความต้องการบางอย่างที่ขัดกันในตัว เช่น ความต้องการเลียนแบบผู้อื่นกับความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเรามองในแง่ของบุคลิกภาพ เนื่องจากเขา เชื่อว่าการประเมินบุคลิกภาพต้องดูโดยรวม ไม่สามารถแบ่งแยกให้ขาดออกจากกันหมดได้

จากทฤษฎีของ Maslow และทฤษฎีของ Murray เมื่อนำมาพิจารณาตามหลักการประกันสังคมแล้ว (เสกสรร สังขวิสุทธิ, 2547: 24) จะพบว่า ทฤษฎีของ Maslow และทฤษฎีของ Murray สามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงความต้องการในประเภทของการประกันสังคมได้โดยทฤษฎีของ Maslow ที่เกี่ยวกับ ความต้องการด้านกายภาพและความมั่นคงปลอดภัยจะเกี่ยวข้องกับประเภทของการประกันสังคม อย่างเด่นชัด ที่สุด คือมนุษย์ต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งในด้านร่างกาย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วย คือต้องการให้ ตนปราศจากอันตราย ความเจ็บปวด หรือความเจ็บไข้ได้ป่วย มนุษย์ต้องการความมั่นคงในชีวิต โดยมี หลักประกันว่าการตอบสนองทางกายจะคงอยู่ตลอดไป จึงหาทางป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ที่มากระทบกับชีวิตก็ขอให้ตนนั้นปลอดภัยไว้ก่อน การประกันสังคมเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนอง ความต้องการด้านกายภาพและความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยในแง่ของการสร้างหลักประกันว่าปัจจัย 4 นั้น ยังอยู่แม้ว่าตนเองจะ ะป่วย ทูพพลภาพ หรือทำงานไม่ได้ ด้วยกรณีใดๆ ก็ตาม โดยหลักการแล้วประเภท ของการประกันสังคมทุกประเภทเป็นการตอบสนองความต้องการด้านกายภาพและด้านความมั่นคงปลอดภัย ให้กับมนุษย์ทั้งสิ้น สำหรับทฤษฎีของ Murray ที่สามารถนำมาประยุกต์เข้ากับการประกันสังคมคือ ความ ต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางร่างกาย ความเจ็บป่วย และความตาย ความต้องการได้รับความช่วยเหลือ

และเห็นใจ และความต้องการรักษาชื่อเสียง และศักดิ์ศรีของตน ความต้องการดั่งกล่าวจึงนำมาใช้ในการกำหนดสิทธิประโยชน์ทดแทนให้กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประกันสังคมเพื่อให้ตรงกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้

บทที่ 3

การประกันสังคม

3.1 ความเป็นมาของการประกันสังคมในประเทศไทย (สุชาติ เปรมสุริยา, 2544)

แนวคิดการประกันสังคมในประเทศไทยได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2495 ในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการตราเป็นพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2497 และได้มีการจัดตั้ง “กรมประกันสังคม” สังกัดกระทรวงการคลังแต่มิได้นำมาดำเนินการในทางปฏิบัติเพราะไม่มีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามที่ได้อำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ภายหลังจากเกิดรัฐประหารล้มรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นภายหลังได้มีคำสั่งให้ยุบกรมประกันสังคมที่จัดตั้งขึ้นดังกล่าว และจัดตั้งกองความมั่นคงทางสังคม โดยให้โอนไปสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่พิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2497 และเตรียมงานให้พร้อมที่จะดำเนินการประกันสังคม ในปลายปี พ.ศ. 2510 กรมประชาสงเคราะห์ได้เสนอให้รัฐบาลทบทวนเรื่องการประกันสังคมขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกันสังคมบางมาตรา ในระหว่างนั้น ได้เกิดการปฏิวัติขึ้นและในที่สุดคณะปฏิวัติได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 กำหนดให้มีกองทุนทดแทนเพื่อจ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้างในกรณีที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย เนื่องจากการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นประเภทหนึ่งของระบบการประกันสังคม และได้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนเงินทดแทนขึ้นเป็นองค์กรรับผิดชอบการบริหารดังกล่าว เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2517 และให้สังกัดอยู่ในกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทยและเป็นต้นกำเนิดของกองทุนเงินทดแทน

ต่อมาปี พ.ศ. 2518 รัฐบาลได้นำเรื่องการประกันสังคมขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งตามข้อเสนอของกรมประชาสงเคราะห์ และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเตรียมการประกันสังคม โดยมีอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ เป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้ได้ผลักดันให้รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญ ของระบบประกันสังคมและขยายขอบเขตออกไปในประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานด้วย

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2533 สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติรับรองและยืนยันผ่านร่างพระราชบัญญัติประกันสังคมทำให้มีผลบังคับเป็นกฎหมาย เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533” โดยกำหนดให้มีกองทุนประกันสังคมเพื่อให้มีการคุ้มครองลูกจ้าง กรณีเจ็บป่วย ทูพพลภาพ และตายที่ไม่ เนื่องจากการทำงาน รวมทั้ง กรณีคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพและกรณีว่างงาน และได้จัดตั้งสำนักงานประกันสังคมเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานกองทุนทดแทน และกองทุนประกันสังคม

กล่าวโดยสรุป การประกันสังคมในประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 โดยให้มีกองทุนเงินทดแทนเพื่อให้ความคุ้มครองลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานให้นายจ้าง และในปี พ.ศ. 2533 ให้มีกองทุนประกันสังคมเพื่อให้ความคุ้มครองลูกจ้างกรณีไม่เนื่องจากการทำงาน

3.2 หลักการประกันสังคม

การประกันสังคม เป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลของประเทศต่างๆ ในโลกส่วนใหญ่เน้นระบบประกันสังคมไปใช้ในการให้หลักประกันชีวิตแก่ประชาชนของตน ตั้งแต่เกิดจนตาย หลักประกันสังคมมีลักษณะ ดังนี้

1) เป็นระบบของการเฉลี่ยทุกข์-สุข ซึ่งกันและกันระหว่างมวลสมาชิก ซึ่งโดยทั่วไปรัฐบาลทุกประเทศจะให้ความสำคัญแก่บุคคลที่ทำงานมีรายได้และอยู่ในระบบแรงงานก่อนและจะขยายความคุ้มครองไปสู่ผู้ทำงานที่มีรายได้นอกระบบการจ้างงานปกติ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า แรงงานนอกระบบ

2) เงินสมทบที่เก็บไปนั้นจะสะสมเป็นกองทุนซึ่งจะให้สิทธิประโยชน์เฉพาะกับบุคคลที่ส่ง เงินสมทบ ซึ่งประเทศไทยเรียกว่า ผู้ประกันตนเท่านั้น

3) การเก็บเงินสมทบ ซึ่งถือว่าเป็นภาษีพิเศษ ซึ่งจะเก็บจากบุคคลที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ทั้งนี้ความสำเร็จประการหนึ่งของการประกันสังคม ก็คือเป้าหมายหลักที่จะทำให้การประกันสังคมสามารถครอบคลุมทุกตัวบุคคลของประชาชนในชาติ (Universal Coverage) ได้ในอนาคต

3.3 ผู้ประกันตนมาตรา 40 ตามกฎหมายประกันสังคม

ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. 2554 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2554 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 187 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา 40 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

โดยที่มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กำหนดให้บุคคลอื่นใดซึ่งมิใช่ลูกจ้างตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 สามารถสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ได้ โดยให้แสดงความจำนงต่อสำนักงานประกันสังคม ซึ่งมาตรา 40 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ได้กำหนดให้หลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงเป็นที่มาของพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. 2554

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าว เพื่อปรับการจ่ายเงินสมทบอันก่อให้เกิดสิทธิเพิ่มสิทธิประโยชน์การจ่ายเงินทดแทนการขาดรายได้กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ปรับเปลี่ยนเงื่อนไขการเกิดสิทธิในกรณีตาย และปรับเพิ่มการจ่ายเงินสมทบเพื่อเกิดประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ โดยเพิ่มบำนาญชราภาพ ซึ่งจะกล่าวในภาพรวมทั้งในส่วนที่มีได้ปรับแก้และได้ปรับแก้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2556

ตามพระราชกฤษฎีกา ที่กล่าวมา เมื่อท่านแสดงความจำนงที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ท่านควรที่จะทราบหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทน โดยประการแรกขอกล่าวถึงคุณสมบัติของบุคคลที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40

คุณสมบัติของบุคคลที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 คือ

1) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์

2) ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 หรือมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3) ประกอบอาชีพอิสระ (พ่อค้า แม่ค้า ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ช่าง หรือผู้ใช้แรงงานอิสระ ฯลฯ)

บุคคลที่มีคุณสมบัติและประสงค์จะสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 สามารถยื่นคำขอสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ ทุกพื้นที่ สำนักงานประกันสังคมจังหวัด ทุกจังหวัด หรือสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสาขา ทุกสาขาได้ตามที่ท่านสะดวก โดยใช้เพียงเอกสารหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ใช้แทนบัตรประชาชน พร้อมสำเนาเท่านั้น โดยสำนักงานประกันสังคมจะออกสมุดประจำตัวให้แก่ผู้ประกันตนมาตรา 40

ความเป็นผู้ประกันตนจะเริ่มตั้งแต่เดือนที่ได้รับอนุมัติและได้จ่ายเงินสมทบแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักงานประกันสังคม ระบุว่าด้วยการรับสมัครและขึ้นทะเบียนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 พ.ศ. 2554 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจในมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. 2554 กำหนด ดังนั้นแม้ท่านจะได้รับอนุมัติให้เป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 แต่ยังไม่จ่ายเงินสมทบความเป็นผู้ประกันตนก็ยังไม่เริ่ม จนกว่าท่านจะจ่ายเงินสมทบ ตัวอย่างเช่น นางสาวแพรวได้ยื่นคำขอในวันที่ 30 ตุลาคม 2556 ได้รับอนุมัติในวันเดียวกัน แต่ยังไม่ได้จ่ายเงินสมทบจนกระทั่งวันที่ 13 ธันวาคม 2556 นางสาวแพรว ได้จ่ายเงินสมทบ ความเป็นผู้ประกันตนของนางสาวแพรว จึงเริ่มนับตั้งแต่เดือนธันวาคม 2556 (การจ่ายเงินสมทบจะมีผลต่อการเกิดสิทธิประโยชน์ทดแทนที่ท่านจะได้รับ)

การจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนมาตรา 40 จะต้องจ่ายเป็นรายเดือนๆ ละครั้ง แต่ผู้ประกันตนที่ประสงค์จะจ่ายเงินสมทบล่วงหน้าก็สามารถทำได้ครั้งละไม่เกินสิบสองเดือน และการจ่ายเงินสมทบไม่สามารถจ่ายย้อนหลังได้ ดังนั้น เมื่อมีการจ่ายเงินสมทบในวันใดของเดือนใดให้ถือเป็นการจ่ายเงินสมทบของเดือนนั้น ตัวอย่างเช่น นายสมชายผู้ประกันตนมาตรา 40 ไม่ได้จ่ายเงินสมทบในงวดเดือนพฤศจิกายน 2556 ต่อมาวันที่ 12 ธันวาคม 2556 นายสมชายได้มาจ่ายเงินสมทบ เงินสมทบดังกล่าวจึงเป็นเงินสมทบของงวดเดือนธันวาคม 2556 จะจ่ายเงินสมทบย้อนหลังของเดือนพฤศจิกายน 2556 ไม่ได้ เช่นเดียวกันผู้ประกันตนมาตรา 40 ที่จ่ายเงินสมทบล่วงหน้า จ่ายเงินสมทบในวันใดของเดือนใดก็จะเป็นเงินสมทบของเดือนนั้น ส่วนเงินสมทบที่จ่ายล่วงหน้าก็จะเป็นเงินสมทบของเดือนต่อไปตามจำนวนเงินสมทบที่ได้จ่ายล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น นางโมนิผู้ประกันตนมาตรา 40 ได้มาจ่ายเงินสมทบในวันที่ 29 ตุลาคม 2556 พร้อมจ่ายเงินสมทบล่วงหน้า 6 เดือน เงินสมทบที่จ่ายจะเป็นเงินสมทบงวดเดือนตุลาคม 2556 และเงินสมทบล่วงหน้างวดเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม 2556 มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน 2557 ตามลำดับ สำหรับเงินสมทบที่จ่ายล่วงหน้าหากผู้ประกันตนมาตรา 40 เสียชีวิต ในส่วนของเดือนที่ไม่ถึงกำหนดชำระ สำนักงานประกันสังคมจะคืนเงินสมทบที่ได้จ่ายล่วงหน้าให้แก่สามี ภริยา บิดา มารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนเป็นจำนวนเท่าๆ กัน

3.4 สิทธิประโยชน์ทดแทนที่ได้รับของผู้ประกันตน

1. **ทางเลือกที่ 1** (จ่ายเงินสมทบ 100 บาทต่อเดือน) ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 70 บาทต่อเดือน รัฐอุดหนุนให้ 30 บาทต่อเดือน

1.1 เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย วันละ 200 บาท ปีละไม่เกิน 30 วัน เมื่อเข้ารับการรักษาเป็นคนไข้ในโรงพยาบาลอย่างน้อย 1 วันขึ้นไป โดยการ รักษาพยาบาลใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ (บัตรทอง) จากสำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

1.2 เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีทุพพลภาพ จำนวน 500-1,000 บาทต่อเดือน เป็นเวลา 15 ปี ทั้งนี้จำนวนเงินทดแทนฯ ที่ได้รับจะเป็นไปตาม เงื่อนไขของระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบ (ต้องเป็นผู้ทุพพลภาพหรือทุพพลภาพเพิ่มขึ้นตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการแพทย์)

1.3 เงินค่าทำศพ กรณีตาย จำนวน 20,000 บาท

2. **ทางเลือกที่ 2** (จ่ายเงินสมทบ 150 บาทต่อเดือน) ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 100 บาทต่อเดือน รัฐอุดหนุนให้ 50 บาทต่อเดือน

2.1 ได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับทางเลือกที่ 1

2.2 ได้รับเพิ่มเงินบำเหน็จชราภาพพร้อมดอกผล (เป็นเงินก้อน) เมื่ออายุ 60 ปีบริบูรณ์ และไม่ประสงค์เป็นผู้ประกันตนต่อ (ลาออก) เงินบำเหน็จชราภาพคิดจากเงินออม 50 บาทต่อเดือน หากจ่ายเงินสมทบเป็นเงินออมเพิ่มขึ้นมากกว่า 50 บาท จะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

3. **ทางเลือกที่ 3** (จ่ายเงินสมทบ 200 บาทต่อเดือน) ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 100 บาทต่อเดือน รัฐอุดหนุนให้ 100 บาทต่อเดือน

3.1 ได้รับเพิ่มเงินบำนาญรายเดือนขั้นต่ำ(600 บาทต่อเดือน)

3.2 กรณีจ่ายเงินสมทบไม่ถึงบำนาญขั้นต่ำ ได้รับเงินบำเหน็จพร้อมดอกผลคืนทั้งหมด

3.3 รับบำนาญแล้วเสียชีวิตภายใน 60 เดือน ทายาทได้รับเงินบำเหน็จ 10 เท่าของเงินบำนาญรายเดือน

3.4 ทุพพลภาพก่อนได้รับบำนาญ มีสิทธิขอรับบำเหน็จพร้อมดอกผลคืน

3.5 **เงื่อนไขการรับสิทธิประโยชน์ทดแทน** จ่ายเงินสมทบอย่างต่อเนื่องจะได้รับประโยชน์ทดแทนอย่างครบถ้วน

1. เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ต้องจ่ายเงินสมทบอย่างน้อย 3 เดือน ภายในระยะเวลา 4 เดือน ก่อนเดือนที่เจ็บป่วย

2. เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบ ดังนี้

2.1 จ่ายเงินสมทบอย่างน้อย 6 เดือน ภายในระยะเวลา 10 เดือนก่อนทุพพลภาพ รับ 500 บาทต่อเดือน

2.2 จ่ายเงินสมทบอย่างน้อย 12 เดือน ภายในระยะเวลา 20 เดือนก่อนทุพพลภาพ รับ 650 บาทต่อเดือน

2.3 จ่ายเงินสมทบอย่างน้อย 24 เดือน ภายในระยะเวลา 40 เดือนก่อนทุพพลภาพรับ 800 บาทต่อเดือน

2.4 จ่ายเงินสมทบอย่างน้อย 36 เดือน ภายในระยะเวลา 60 เดือนก่อนทุพพลภาพ รับ 1,000 บาท

ต่อเดือน

3. กรณีตาย ต้องจ่ายเงินสมทบอย่างน้อย 6 เดือน ภายในระยะเวลา 12 เดือน ก่อนเดือนที่ถึงแก่ความตาย

4. กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ)

- 4.1 ต้องจ่ายเงินสมทบทางเลือกที่ 2
- 4.2 มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และแจ้งสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน
- 4.3 จ่ายเงินสมทบเพิ่มได้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน

5. กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ)

- 5.1 ต้องจ่ายเงินสมทบทางเลือกที่ 3
- 5.2 ต้องจ่ายเงินสมทบถึงบำนาญขั้นต่ำหรือไม่น้อยกว่า 20 เดือน
- 5.3 อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน
- 5.4 จ่ายเงินสมทบเพิ่มได้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน
- 5.5 สามารถจ่ายเงินสมทбы้อนหลังได้ไม่เกินเดือนพฤษภาคม 2555

จากที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดเกี่ยวกับผู้ประกันตนมาตรา 40 สามารถนำข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข ทางเลือก ความคุ้มครองประกันสังคมมาตรา 40 รูปแบบสมัครใจ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปสิทธิประโยชน์ เจือไน ทางเลือก ความคุ้มครองประกันสังคมมาตรา 40 รูปแบบสมัครใจ

สิทธิประโยชน์	เงื่อนไข	ทางเลือก	ทางเลือก	ทางเลือก	ทางเลือก	ทางเลือก
		1	2	3	4	5
		100 บาท 70/30	150 บาท 100/50	200 บาท 100/100	300 บาท 170/130	350 บาท 200/150
1. กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย - ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้วันละ 200 บาท ไม่เกิน 30 วันต่อปี - การรักษาพยาบาลใช้สิทธิสำนักงานประกันสังคมแห่งชาติเช่นเดิม	- จ่ายเงินสมทบ 3 ใน 4 เดือน ก่อนประสบอันตราย/เจ็บป่วย - รักษาตัวในโรงพยาบาล 1 วันขึ้นไป - ภายใน 1 ปี จ่ายเงินทดแทนได้ไม่เกิน 30 วัน	✓	✓	✗	✓	✓
2. กรณีทุพพลภาพ - ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตั้งแต่ 500-1,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี - ตายก่อนครบ 15 ปี รับค่าทำศพ 20,000 บาทต่อเดือน	- จ่ายเงินสมทบ 6 ใน 10 เดือน ก่อนทุพพลภาพ รับ 500 บาทต่อเดือน - จ่ายเงินสมทบ 12 ใน 20 เดือน ก่อนทุพพลภาพ รับ 650 บาทต่อเดือน - จ่ายเงินสมทบ 24 ใน 40 เดือน ก่อนทุพพลภาพ รับ 800 บาทต่อเดือน - จ่ายเงินสมทบ 36 ใน 60 เดือน ก่อนทุพพลภาพ รับ 1,000 บาทต่อเดือน	✓	✓	✗	✓	✓
3. กรณีตาย - ได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท	- จ่ายเงินสมทบ 6 ใน 12 เดือน ก่อนตาย - ยกเว้นกรณีอุบัติเหตุจ่ายเงินสมทบ 1 ใน 6 เดือน ก่อนตาย	✓	✓	✗	✓	✓
4. กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) - ได้รับบำนาญพร้อมดอกผลคืนทั้งหมด	- เมื่ออายุครบ 60 ปี บริบูรณ์ และแจ้งสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน - จ่ายเงินสมทบเพิ่มได้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน	✗	✓	✗	✗	✓
5. กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) - ได้เงินบำนาญรายเดือนขั้นต่ำ (600 บาทต่อเดือน) ตลอดชีวิต - กรณีจ่ายเงินสมทบไม่ถึงบำนาญขั้นต่ำ ได้รับเงินบำนาญพร้อมดอกผลคืนทั้งหมด - รับเงินบำนาญแล้วเสียชีวิตภายใน 60 เดือนทายาทได้รับเงินบำนาญ 10 เท่าของเงินบำนาญรายเดือน - ทุพพลภาพก่อนได้รับบำนาญ มีสิทธิขอรับ	- ต้องจ่ายเงินสมทบถึงบำนาญขั้นต่ำ หรือไม่น้อยกว่า 420 เดือน - อายุครบ 60 ปี บริบูรณ์ และสิ้นความเป็นผู้ประกัน - จ่ายเงินสมทบได้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน - สามารถจ่ายเงินสมทบย้อนหลังได้ไม่เกินเดือนพฤษภาคม 2555	✗	✗	✓	✓	✓
หากส่งเงินสมทบต่อเนื่องทุกเดือนจะได้รับเงินกรณีชราภาพขั้นต่ำ (ยังไม่รวมดอกผล)		ไม่มี	600 บาท/ปี	2,400 บาท/ปี	2,400 บาท/ปี	3,000 บาท/ปี

หมายเหตุ : ✓ = คุ้มครอง ✗ = ไม่คุ้มครอง (ตั้งแต่ 9 ธันวาคม 2556 – 8 ธันวาคม 2557)

: ผู้สูงอายุที่มีอายุเกินกว่า 60 ปี สามารถเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ได้ แต่มีช่วงระยะเวลา 1 ปี (ตั้งแต่ 9 ธันวาคม 2556 - 8 ธันวาคม 2557)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษา ระดับความรู้และความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร ประกอบด้วย

4.1 การศึกษาระดับ ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานภาคเกษตร

4.2 การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมกับ ความไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร

ผลการศึกษา มีดังนี้

4.1 การศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานภาคเกษตร

ในการศึกษาความรู้ของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

4.1.1 ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคม

4.1.2 ด้านความรู้เกี่ยวกับทางเลือกของการประกันสังคม

4.1.3 ด้านความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคม

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคม ประกอบด้วย

ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคม

ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อคำถามในแบบสอบถามจำนวน 4 ข้อ ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 2)

1) คุณสมบัติของผู้ประกันตน มาตรา 40 ต้องมีอายุ 15-60 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 33 มาตรา 39 ไม่เป็นข้าราชการหรือบุคคลที่ถูกยกเว้นตามกฎหมายประกันสังคม กลุ่มตัวอย่าง รู้ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 ไม่รู้ 311 คน คิดเป็นร้อยละ 77.25

2) ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 จ่ายเงินสมทบเป็นรายเดือน และสามารถจ่ายล่วงหน้าได้ไม่เกิน 12 เดือน กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ไม่รู้จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80

3) ผู้ประกันตนสามารถจ่ายเงินสมทบได้ ที่ สำนักงานประกันสังคมทุกแห่งทั่วประเทศ หน่วยบริการเคลื่อนที่ของสำนักประกันสังคม ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารออมสิน ธนาคาร กสิกรไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ห้างเทสโกโลตัส ไพรซ์ณีย์ (ธนาณัติ) กลุ่ม ตัวอย่างรู้จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 ไม่รู้จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 79.25

4) การประกันสังคมมาตรา 40 เปิดโอกาสให้ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ อาชีพเกษตรกร พ่อค้าหาบเร่ แผงลอยคนขับรถรับจ้าง ช่างฝีมือ เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างรู้จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.75 ไม่รู้จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 77.25

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคม

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคม	รู้		ไม่รู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คุณสมบัติของผู้ประกันตนต้องมีอายุ 15-60 ปี บริบูรณ์	89	22.25	311	77.25
ผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบเป็นรายเดือนและสามารถจ่ายล่วงหน้าได้ไม่เกิน 12 เดือน	80	20.00	320	80.00
ผู้ประกันตนสามารถจ่ายเงินสมทบได้ที่ สำนักงานประกันสังคมทั่วประเทศ ธนาคารกรุงไทย ธนาคาร ออมสิน ห้างเทสโก้โลตัส เป็นต้น	81	20.25	319	79.25
ประกันสังคมเปิดโอกาสให้เกษตรกรสมัครเป็นผู้ประกันตนได้	91	22.75	309	77.25

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

ระดับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคมของผู้ที่รู้

ภาพรวมระดับความรู้ต่างๆ ไปเกี่ยวกับการประกันสังคมของผู้ที่รู้พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 70.00 มีความรู้ระดับ มาก รองลงมา ร้อยละ 18 มีความรู้ระดับ ปานกลาง และร้อยละ 12 มีความรู้ระดับน้อย ตามลำดับ แสดงว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของผู้ที่รู้ มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคมอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ระดับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักการประกันสังคมของผู้ที่รู้

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย (คะแนน = 1)	12	12.00
ระดับปานกลาง (คะแนน 2-3)	18	18.00
ระดับมาก (คะแนน = 4)	70	70.00
รวม	100	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.1.2 ด้านความรู้เกี่ยวกับทางเลือกของการประกันสังคม

ความรู้เกี่ยวกับทางเลือกของการประกันสังคม ผู้ศึกษาได้กำหนดคำถามจำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วยสิทธิประโยชน์ 5 ทางเลือกที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้ (ตารางที่ 4)

1) ประกันสังคมตามมาตรา 40 มีให้เลือกทำได้ 5 ทางเลือก ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างรู้จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 ไม่รู้จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 89.50

2) ทางเลือกที่ 1 ผู้ประกันตนจ่าย 100 บาทต่อเดือน รัฐช่วยจ่าย 30 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 3 กรณี คือ 1) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย 2) ทุพพลภาพ 3) ตาย กลุ่มเกษตรกรรู้จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 ไม่รู้จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 83.50

3) ทางเลือกที่ 2 ผู้ประกันตนจ่าย 150 บาทต่อเดือน รัฐช่วย 50 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 4 กรณี คือ 1) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย 2) ทุพพลภาพ 3) ตาย และ 4) ชราภาพ (บำเหน็จ) กลุ่มตัวอย่างรู้จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ไม่รู้จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 84.00

4) ทางเลือกที่ 3 ผู้ประกันตนจ่าย 200 บาทต่อเดือน รัฐช่วยจ่าย 100 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 1 กรณี คือ ชราภาพ (เงินบำนาญ) กลุ่มตัวอย่าง รู้จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 ไม่รู้จำนวน 365 คน คิดเป็นร้อยละ 91.25

5) สำหรับบุคคลที่มีอายุเกิน 65 ปี สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนได้เฉพาะทางเลือกที่ 3 เท่านั้น กลุ่มตัวอย่างรู้จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ไม่รู้จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00

6) ทางเลือกที่ 4 ผู้ประกันตนจ่าย 300 บาทต่อเดือน รัฐช่วยจ่าย 130 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 4 กรณี คือ (1) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย (2) ทุพพลภาพ (3) ตายและ (4) ชราภาพ (บำนาญ) กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 ไม่รู้ จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 91.50

7) ทางเลือกที่ 5 ผู้ประกันตนจ่าย 350 บาทต่อเดือน รัฐช่วยจ่าย 150 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 5 กรณี คือ 1) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย 2) ทุพพลภาพ 3) ตาย 4) ชราภาพ (เงินบำเหน็จ) และ ชราภาพ (เงินบำนาญ) กลุ่มเกษตรกร รู้ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 ไม่รู้ จำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 91.75

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของความรู้เกี่ยวกับทางเลือกการประกันสังคม

ความรู้เกี่ยวกับทางเลือกการประกันสังคม	รู้		ไม่รู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประกันสังคมให้ความคุ้มครอง สิทธิประโยชน์ 5 ทางเลือก แตกต่างกัน	42	10.50	358	89.50
ทางเลือกที่ 1 ผู้ประกันตนจ่าย 100 บาทต่อเดือน รัฐช่วยจ่าย 30 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 3 กรณี คือ (1) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย (2) ทุพพลภาพ และ (3) ตาย	66	16.50	334	83.50
ทางเลือกที่ 2 ผู้ประกันตนจ่าย 150 บาทบาทเดือน รัฐช่วย 50 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 4 กรณี คือ (1) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย (2) ทุพพลภาพ (3) ตาย และ (4) ชราภาพ (บำเหน็จ)	64	16.00	336	84.00
ทางเลือกที่ 3 ผู้ประกันตนจ่าย 200 บาท รัฐช่วยจ่าย 100 บาท ต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 1 กรณี คือ ชราภาพ(เงินบำนาญ) สำหรับผู้สมัครที่มีอายุเกิน 65ปี สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตน ได้เฉพาะทางเลือก 3 เท่านั้น	35	8.75	365	91.25
ทางเลือกที่ 4 ผู้ประกันตนจ่าย 300 บาท/เดือน รัฐช่วยจ่าย 130 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 4 กรณีคือ (1) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย (2) ทุพพลภาพ (3) ตายและ (4) ชราภาพ (บำนาญ)	32	8.00	368	92.00
ทางเลือกที่ 5 ผู้ประกันตนจ่าย 350 บาทต่อเดือน รัฐช่วยจ่าย 150 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 5 กรณี คือ (1) ประสบอันตราย/เจ็บป่วย (2) ทุพพลภาพ (3) ตาย (4) ชราภาพ (เงินบำเหน็จ) และ (5) ชราภาพ (เงินบำนาญ)	34	8.50	366	91.50
ทางเลือกที่ 5 ผู้ประกันตนจ่าย 350 บาทต่อเดือน รัฐช่วยจ่าย 150 บาทต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 5 กรณี คือ (1) ประสบอันตราย/เจ็บป่วย (2) ทุพพลภาพ (3) ตาย (4) ชราภาพ (เงินบำเหน็จ) และ (5) ชราภาพ (เงินบำนาญ)	33	8.25	367	91.75

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

ภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับทางเลือกการประกันสังคมของผู้ที่รู้

ภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับทางเลือกการประกันสังคม ของผู้ที่รู้ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.07 มีความรู้ระดับน้อย รองลงมาร้อยละ 43.66 มีความรู้ระดับมาก และร้อยละ 11.27 มีความรู้ระดับปานกลาง ตามลำดับ แสดงว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่รู้มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับทางเลือกการประกันสังคม อยู่ในระดับน้อยและมากใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ระดับความรู้เกี่ยวกับทางเลือกการประกันสังคมของผู้ที่รู้

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย (คะแนน 1-2)	32	45.07
ระดับปานกลาง (คะแนน 3-5)	8	11.27
ระดับมาก (คะแนน 6-7)	31	43.66
รวม	71	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.1.3 ด้านความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคม

ด้านความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขการประกันสังคม ผู้ศึกษาได้กำหนดคำถามจำนวน 15 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้ (ตารางที่ 6)

1) สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับขึ้นอยู่กับการจ่ายเงินสมทบในแต่ละเดือน กลุ่มตัวอย่าง รู้ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ไม่รู้ จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00

2) สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากกรณีประสบอันตราย /เจ็บป่วย คือได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ วันละ 200 บาท ไม่เกินปีละ 30 วัน การรักษาพยาบาลใช้สิทธิสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เช่นเดิมหรือบัตรทอง กลุ่มตัวอย่าง รู้ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 ไม่รู้ จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 85.25

3) เงื่อนไข กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย คือ จ่ายเงินสมทบ 3 ใน 4 เดือนก่อนประสบอันตราย/เจ็บป่วย รักษาตัวในโรงพยาบาล 1 วันขึ้นไป ปีละไม่เกิน 30 วัน กลุ่มตัวอย่าง รู้ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ไม่รู้ จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 90.50

4) สิทธิประโยชน์จากกรณีทุพพลภาพ คือได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตั้งแต่ 500-1,000 บาท ต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี และตายก่อนครบ 15 ปี รับค่าทำศพ 20,000 บาท กลุ่มตัวอย่าง รู้ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ไม่รู้ จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 89.00

5) เงื่อนไขกรณีทุพพลภาพ คือ จ่ายเงินสมทบ 6 ใน 10 เดือน ก่อนทุพพลภาพรับ 500 บาทต่อเดือน เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 ไม่รู้ จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 93.00

นอกจากนี้จ่ายเงินสมทบ 12 ใน 20 เดือน ก่อนทุพพลภาพรับ 650 บาท/เดือน จ่ายเงินสมทบ 24 ใน 40 เดือน ก่อนทุพพลภาพรับ 800 บาทต่อเดือน จ่ายเงินสมทบ 36 ใน 60 เดือน ก่อนทุพพลภาพรับ 1,000 บาทต่อเดือน

6) สิทธิประโยชน์ที่ได้รับกรณีตาย คือได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ไม่รู้ จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 84.50

7) เงื่อนไขกรณีตาย อาทิ จ่ายเงินสมทบ 6 ใน 12 เดือน ก่อนตาย กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ไม่รู้ จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00

8) สิทธิประโยชน์ กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ) คือ ได้รับเงินบำเหน็จ พร้อมดอกผลคืนทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ไม่รู้ จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00

9) เงื่อนไขกรณีชราภาพ(เงินบำเหน็จ) อาทิ เมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และแจ้งสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25 ไม่รู้ จำนวน 363 คน คิดเป็นร้อยละ 90.75 นอกจากนี้ยังสามารถจ่ายเงินสมทบได้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน

10) สิทธิประโยชน์ กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) คือได้รับเงินบำนาญรายเดือนขั้นต่ำ 600 บาทต่อเดือนตลอดชีวิต กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ไม่รู้ จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 นอกจากนี้ยังมีกรณีเพิ่มเติมคือ (1) กรณีจ่ายเงินสมทบไม่ถึงบำนาญขั้นต่ำได้รับเงินบำเหน็จพร้อมดอกผลคืนทั้งหมด (2) รับบำนาญแล้วเสียชีวิตภายใน 60 เดือน ทายาทได้รับเงินบำเหน็จ 10 เท่าของเงินบำนาญรายเดือน และ (3) ทูพพลภาพก่อนได้รับบำนาญมีสิทธิขอรับบำเหน็จพร้อมดอกผล

11) เงื่อนไข กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) คือ ต้องจ่ายเงินสมทบถึงบำนาญขั้นต่ำ หรือไม่น้อยกว่า 420 เดือน และอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์และสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 ไม่รู้ จำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 94.50

12) หากส่งเงินสมทบต่อเนื่องทุกเดือนจะได้รับเงินกรณีชราภาพขั้นต่ำ (ยังไม่รวมดอกผล) คือ 600 บาทต่อปี กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ไม่รู้จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75

13) เงินสมทบในแต่ละปี ใช้ลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยใช้ใบเสร็จรับเงินที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเป็นหลักฐาน กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ไม่รู้ จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00

14) กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ผู้มีสิทธิรับค่าทำศพ คือบุคคลซึ่งผู้ประกันตนหรือสามี ภริยา บิดา มารดา บุตร ที่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพของผู้ประกันตน กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 ไม่รู้ จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 88.75

15) กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ผู้มีสิทธิรับบำเหน็จได้แก่สามี ภริยา มารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนเท่ากัน กลุ่มตัวอย่างรู้ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ไม่รู้ จำนวน 350 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคม

ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคม	รู้		ไม่รู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับขึ้นอยู่กับการจ่ายเงินสมทบในแต่ละเดือน	60	15.00	340	85.00
สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย คือได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้วันละ 200 บาท ปีละไม่เกิน 30 วัน	59	14.75	341	85.25
เงื่อนไข กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย คือ จ่ายเงินสมทบ 3 ใน 4 เดือน ก่อนประสบอันตราย/เจ็บป่วย รักษาตัวในโรงพยาบาล 1 วันขึ้นไป ปีละไม่เกิน 30 วัน	38	9.50	362	90.50
สิทธิประโยชน์จากกรณีทุพพลภาพ คือ ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ ตั้งแต่ 500-1,000 บาท/เดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี	44	11.00	356	89.00
เงื่อนไขกรณีทุพพลภาพ คือ จ่ายเงินสมทบ 6 ใน 10 เดือน ก่อนทุพพลภาพรับ 500 บาท/เดือน เป็นต้น	28	7.00	372	93.00
สิทธิประโยชน์ที่ได้รับกรณีตาย คือได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท	62	15.50	338	84.50
เงื่อนไขกรณีตาย อาทิ จ่ายเงินสมทบ 6 ใน 12 เดือน ก่อนตาย	32	8.00	368	92.00
สิทธิประโยชน์ กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ) คือ ได้รับเงินบำเหน็จพร้อมดอกผลคืนทั้งหมด	40	10.00	360	90.00
เงื่อนไขกรณีชราภาพ(เงินบำเหน็จ) อาทิ เมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และแจ้งสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน	37	9.25	363	90.75
สิทธิประโยชน์ กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) คือ ได้รับเงินบำนาญรายเดือนขั้นต่ำ 600 บาทต่อเดือน ตลอดชีวิต	25	6.25	375	93.75
เงื่อนไข กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) คือ ต้องจ่ายเงินสมทบถึงบำนาญขั้นต่ำ หรือไม่น้อยกว่า 420 เดือน และอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์และสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน	22	5.50	378	94.50
หากส่งเงินสมทบต่อเนื่องทุกเดือนจะได้รับเงินกรณีชราภาพขั้นต่ำ (ยังไม่รวมดอกผล) คือ 600 บาทต่อปี	25	6.25	375	93.75
เงินสมทบในแต่ละปี ใช้ลดหย่อนภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาโดยใช้ใบเสร็จรับเงินที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเป็นหลักฐาน	32	8.00	368	92.00

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคม (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคม	รู้		ไม่รู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ผู้มีสิทธิรับค่าทำศพ คือสามี ภริยา บิดา มารดา หรือบุตร ที่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพของผู้ประกันตน	45	11.25	355	88.75
กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ผู้มีสิทธิรับบำเหน็จชราภาพได้แก่สามี ภริยา มารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนเท่ากัน	50	12.50	350	87.50

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

ระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคมของผู้ที่รู้

ระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขการประกันสังคม พบว่า เกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 40.50 มีความรู้ระดับน้อย รองลงมา ร้อยละ 34.65 มีความรู้ระดับมาก และร้อยละ 27.85 มีความรู้ระดับ ปานกลาง ตามลำดับ แสดงว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของผู้ที่รู้มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ และเงื่อนไขการประกันสังคมอยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคมของผู้ที่รู้

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย (คะแนน 1-5)	32	40.50
ระดับปานกลาง (คะแนน 6-11)	22	27.85
ระดับมาก (คะแนน 12-15)	25	34.65
รวม	79	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2 การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมกับไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม

จากการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการเข้าสู่ประกันสังคมกับไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม โดยพิจารณาตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สถานภาพสมรส อาชีพหลัก ระดับการศึกษา รายได้สุทธิทางเกษตรต่อคนต่อปี การครอบครองที่ดิน และการรับทราบข่าวสารประกันสังคมมาตรา 40 ผลการศึกษา มีดังนี้

4.2.1 เพศ

ตารางที่ 8 พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 400 คน เป็นเพศชายต้องการเข้าสู่ประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 51.80 ไม่ต้องการเข้าสู่ประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 48.20

เพศหญิงจำนวน 261 คน ต้องการเข้าสู่ประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 50.19 ไม่ต้องการเข้าสู่ประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 49.18

เมื่อมองในภาพรวมพบว่า ทั้งชายและหญิงจำนวน 400 คน ต้องการเข้าสู่ประกันสังคม จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 และไม่ต้องการเข้าสู่ประกันสังคม จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25

สรุป ความต้องการเข้าสู่ ระบบประกันสังคม ของเพศชายด้วยกัน ค่าใกล้เคียงกับ ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของเพศชายด้วยกัน และความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของเพศหญิงด้วยกันมี ค่าใกล้เคียงกับไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของเพศหญิงด้วยกัน

ตารางที่ 8 เพศของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

เพศ	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	72	51.80	67	48.20	139	100.00
หญิง	131	50.19	130	49.81	261	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.2 อายุ

ตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 59 คน ที่มีอายุอยู่ในช่วง 20-40 ปี ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 64.41 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 35.59

กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร ที่มีอายุอยู่ในช่วง 41-60 ปี จำนวน 258 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 54.65 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 45.35

กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 83 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 28.92 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 71.08

สรุป กลุ่มอายุของกลุ่มตัวอย่างภาคเกษตร ที่มีช่วงอายุ 20-60 ปี ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากกว่าไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เนื่องจากมีรายได้จากการประกอบอาชีพและมีความต้องการสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าสู่ระบบประกันสังคม สำหรับ กลุ่มอายุเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมลดลง ทั้งนี้เนื่องจากไม่ค่อยมีรายได้จากการประกอบอาชีพ มีรายได้จากเบี้ยยังชีพเป็นส่วนใหญ่ และลูกหลานส่งเงินให้ใช้บ้างเป็นรายเดือนและบางครั้งบางคราวเท่านั้น

ตารางที่ 9 อายุของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

อายุ	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
20-40 ปี	38	64.41	21	35.59	59	100.00
41-60 ปี	141	54.65	117	45.35	258	100.00
มากกว่า 60 ปี	24	28.92	59	71.08	83	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.3 สถานภาพ

ตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร ตามสถานภาพ ในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 200 คน ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 46.00 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 54.00

กลุ่มตัวอย่างแรงงานเกษตร ที่มีสถานภาพเป็น สามี/ภรรยา จำนวน 159 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 53.46 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 46.54

กลุ่มตัวอย่างแรงงานเกษตรที่มีสถานภาพเป็น บุตร /ธิดา จำนวน 26 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 61.54 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 38.46

กลุ่มตัวอย่างแรงงานเกษตรที่มีสถานภาพเป็น ญาติพี่น้อง /ผู้อาศัย/อื่นๆ จำนวน 15 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 66.67 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 33.33

สรุป สถานภาพของกลุ่มเกษตรกรแรงงานภาคเกษตร จำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ สามี/ภรรยา บุตร/ธิดา และญาติพี่น้อง/ผู้อาศัย/อื่นๆ ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากมองเห็นความจำเป็นในอนาคตที่ต้องเกิดขึ้นและความไม่แน่นอนของชีวิต จึงต้องสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและครอบครัว ยกเว้นหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนส่วนหนึ่งได้ทำประกันชีวิตไว้กับบริษัทประกันชีวิตและต้องมีภาระในการส่งเบี้ยประกัน ทุกปี จึงทำให้ความต้อกาเข้าสู่ระบบประกันสังคมลดลง

ตารางที่ 10 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

สถานภาพ	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
หัวหน้าครัวเรือน	92	46.00	108	54.00	200	100.00
สามี/ภรรยา	85	53.46	74	46.54	159	100.00
บุตร/ธิดา	16	61.54	10	38.46	26	100.00
ญาติพี่น้อง/ผู้อาศัย/อื่นๆ	10	66.67	5	33.33	15	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.4 สถานภาพสมรส

ตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี ที่มีสถานภาพโสด จำนวน 9 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 44.44 และไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 55.56

กลุ่มตัวอย่างแรงงานเกษตรที่มีสถานภาพสมรสจำนวน 369 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 51.49 และไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 48.51

กลุ่มตัวอย่างแรงงานเกษตรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 22 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 40.91 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 59.09

สรุป สถานภาพสมรสของกลุ่มแรงงานภาคเกษตร มีสถานภาพสมรสสถานภาพเดียวที่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากต้องการความมั่นคงในชีวิตและมองอนาคตในการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับสมาชิกในครอบครัว สำหรับสถานภาพโสด ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากยังอยู่ในระหว่างการสร้างฐานะเพื่อสร้างหลักประกันในครอบครัวและส่วนหนึ่งยังไม่มีพันธะ จึงยังไม่เห็นความสำคัญของการเข้าสู่ระบบประกันสังคม นอกจากนี้ยังมีบางส่วนมีภาระที่จะต้องส่งเบี้ยประกันให้กับบริษัท สำหรับหม้าย/หย่าร้าง ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมเช่นเดียวกัน เนื่องจากยังมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บเงินไว้ใช้ในอนาคตและการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

ตารางที่ 11 สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

สถานภาพสมรส	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โสด	4	44.44	5	55.56	9	100.00
สมรส	190	51.49	179	48.51	369	100.00
หม้าย/หย่าร้าง	9	40.91	13	59.09	22	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.5 อาชีพหลัก

ตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 393 คน อาชีพหลักปลูกพืช ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อย ผักสวนครัว ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 50.38 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 49.62

กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ กระบือ โค สุกร เป็ด ไก่ จำนวน 3 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 100

กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร อาชีพประมง ได้แก่ ปลาตุ๊ก ปลาช่อน กบ จำนวน 1 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 100

กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร อาชีพรับจ้างทางการเกษตร จำนวน 3 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 66.67

สรุป อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร อาชีพหลักปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง ส่วนใหญ่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ยกเว้นอาชีพรับจ้างทางการเกษตร ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ความไม่แน่นอนของรายได้ในการรับจ้างทางการเกษตร

ตารางที่ 12 อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

อาชีพหลัก	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ปลูกพืช	198	50.38	195	49.62	393	100.00
เลี้ยงสัตว์	3	100.00	-	-	3	100.00
ประมง	1	100.00	-	-	1	100.00
รับจ้างทางการเกษตร	1	33.33	2	66.67	3	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.6 ระดับการศึกษา

ตารางที่ 13 พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 20 คน ไม่รู้หนังสือ /อ่านออกเขียนได้ ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 40.00 ไม่ต้องการเข้าระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 60.00

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร ประถมศึกษา จำนวน 277 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 43.68 ไม่ต้องการเข้าระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 56.32

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร มัธยมศึกษา จำนวน 89 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 70.79 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 29.21

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร อาชีวศึกษา จำนวน 5 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 40.00

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 9 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 88.89 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 11.11

สรุป ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา อาชีว และปริญญาตรีขึ้นไป ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากเข้าใจถึงระบบประกันสังคมและการได้รับสิทธิประโยชน์ในอนาคต และมีศักยภาพเพียงพอในการส่งเงินสมทบเข้าสู่ระบบประกันสังคม สำหรับระดับการศึกษาไม่รู้หนังสือ /อ่านออกเขียนได้ และประถมศึกษาไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เป็นเพราะว่ายังไม่ค่อยเข้าใจในการเข้าสู่ระบบประกันสังคมในเรื่อง หลักการประกันสังคม และ สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ และเกษตรกรบางรายก็มีวุฒิภาวะไม่มากพอในการตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคม

ตารางที่ 13 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

ระดับการศึกษา	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่รู้หนังสือ/อ่านออกเขียนได้	8	40.00	12	60.00	20	100.00
ประถมศึกษา	121	43.68	156	56.32	277	100.00
มัธยมศึกษา	63	70.79	26	29.21	89	100.00
อาชีวะ	3	60.00	2	40.00	5	100.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	8	88.89	1	11.11	9	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.7 รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปี

ตารางที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี ที่มีรายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปี จำนวน 104 คน มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 36.54 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 63.64

รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคน ต่อปี จำนวน 75 คน มีรายได้ ระหว่าง 20,001-40,000 บาท ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 40.00 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 60.00

รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคน ต่อปี จำนวน 68 คน มีรายได้ ระหว่าง 40,001-60,000 บาท ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 64.71 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 35.29

รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคน ต่อปี จำนวน 40 คน มีรายได้ระหว่าง 60,001- 80,000 บาท ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 57.50 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 42.50

รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปี จำนวน 79 คน ที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 64.56 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 35.44

สรุป รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคน ต่อปี ที่มีรายได้ระหว่าง 40,001- 60,000 บาท 60,001- 80,000 บาท และ 100,000 บาท ขึ้นไป ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เนื่องจากมีรายได้มากขึ้น และสามารถ จ่ายเงินสมทบได้ สำหรับรายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปี ไม่เกิน 20,000 บาท และ

ระหว่าง 20,001- 40,000 บาท ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เนื่องจากรายได้ยังไม่มาก พอและยังมีค่าใช้จ่ายอย่างอื่นอีก อาทิ ค่าครองชีพ ค่าอาหารกลางวันและค่าเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียน เป็นต้น

ตารางที่ 14 รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปีของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

รายได้สุทธิทางการเกษตร ต่อคนต่อปี	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 20,000 บาท	38	36.54	66	63.64	104	100.00
20,001-40,000 บาท	30	40.00	45	60.00	75	100.00
40,001-60,000 บาท	44	64.71	24	35.29	68	100.00
60,001-80,000 บาท	23	57.50	17	42.50	40	100.00
80,001-100,000 บาท	17	50.00	17	50.00	34	100.00
100,000 บาทขึ้นไป	51	64.56	28	35.44	79	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.8 การครอบครองที่ดิน

ตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี มีการครอบครองที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 300 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 53.33 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 46.67

การเช่าที่ดิน จำนวน 26 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 46.15 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 53.85

มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่า จำนวน 54 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 35.19 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 64.18

ทำฟรี จำนวน 20 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 40.00

สรุป การครอบครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร พบว่า เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง และทำฟรี ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เป็นเพราะไม่ต้องเสียค่าเช่าที่ดินทำให้ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลง มีเงินออมพอที่จะจ่ายเป็นเงินสมทบเข้าสู่ระบบประกันสังคม สำหรับเกษตรกรที่เช่าที่ดิน มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่าไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เนื่องจากต้องเสียค่าเช่าในการทำกิน

ตารางที่ 15 การครอบครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

การครอบครองที่ดิน	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เป็นของตนเอง	160	53.33	140	46.67	300	100.00
เช่า	12	46.15	14	53.85	26	100.00
เป็นของตนเองและเช่า	19	35.19	35	64.81	54	100.00
ทำฟรี	12	60.00	8	40.00	20	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

4.2.9 การรับทราบข่าวสารประกันสังคมมาตรา 40

ตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี ที่ได้รับข่าวสารข้อมูลตามมาตรา 40 จากสื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์) จำนวน 33 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 72.73 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 27.27

เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากครอบครัว /เพื่อน /ญาติ จำนวน 12 คน ต้องการ เข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 75.00 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 12.00

เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสำนักงานประกันสังคม จังหวัด จำนวน 23 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 91.30 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 8.70

เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้าน/องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 35 คน ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 68.57 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 31.43

สรุป การได้รับข่าวสารข้อมูลตามมาตรา 40 ล้วนทำให้เกษตรกรต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ประกอบด้วย (1) สำนักงานประกันสังคม จังหวัด (2) ครอบครัว /เพื่อนญาติ (3) สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์) และ (4) ผู้ใหญ่บ้าน/องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นภาครัฐต้องทำประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วหน้า โดยบอกกล่าวให้ทราบ ถึงรายละเอียด อาทิ สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ พร้อมกับเงื่อนไข และให้เห็นถึงความสำคัญในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วยังเป็นการออมเงินแบบหนึ่งที่จะต้องใช้ในอนาคต หากเกษตรกรยังไม่มีวินัยในการออมด้วยตนเอง สำนักงานประกันสังคมเป็นอีกตัวเลือกหนึ่งที่จะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเงินออมให้เกษตรกรในอนาคต

ตารางที่ 16 การรับทราบข่าวสารข้อมูลตามมาตรา 40 ของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร

การรับทราบข่าวสารข้อมูล	ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทราบ	78	75.73	25	24.27	103	100.00
สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์)	24	72.73	9	27.27	33	100.00
ครอบครัว/เพื่อน/ญาติ	9	75.00	3	25.00	12	100.00
สำนักงานประกันสังคมจังหวัด	21	91.30	2	8.70	23	100.00
ผู้ใหญ่บ้าน/องค์การบริหารส่วนตำบล	24	68.75	11	31.43	35	100.00
ไม่ทราบ	125	42.09	172	57.91	297	100.00
รวม	203	50.75	197	49.25	400	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

สำหรับเหตุผลที่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมจำนวน 203 คนพบว่า ส่วนใหญ่เล็งเห็นถึงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีผลต่อตนเองและครอบครัว จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 73.40 รองลงมาคือมีความเชื่อมั่นในระบบความคุ้มครองประกันสังคมว่ามีความมั่นคง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 9.85 มีปัญหาด้านสุขภาพและมีความเสี่ยงสูง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.91 มีความสามารถจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 ไม่มีสิทธิรักษาพยาบาลที่ไหนเลย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 อื่นๆ เช่น ต้องการออมเงินไว้ใช้เมื่อคราวจำเป็นหรือ ยามชรา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.97 และไม่พอใจในสิทธิการรักษาพยาบาลหรือความคุ้มครองที่มีอยู่เดิม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.48 ตามลำดับ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละของเหตุผลที่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของกลุ่มตัวอย่างแรงงาน
ภาคเกษตร

เหตุผลที่ต้องการสมัครเป็นผู้ประกันตน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- สิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีผลต่อตนเองและครอบครัว	149	73.40
- มีความเชื่อมั่นในระบบความคุ้มครองประกันสังคมว่ามีความมั่นคง	20	9.85
- มีปัญหาด้านสุขภาพและมีความเสี่ยงสูง	12	5.91
- มีความสามารถในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม	9	4.43
- ไม่มีสิทธิ์รักษาพยาบาลที่ไหนเลย	6	2.96
- อื่นๆ	4	1.97
- ไม่พอใจในสิทธิการรักษาพยาบาลหรือความคุ้มครองที่มีอยู่เดิม	3	1.48
รวม	203	100.00

ที่มา : การสำรวจข้อมูล

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาาระดับความรู้และความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร” มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาาระดับความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกันสังคม มาตรา 40 ของแรงงานภาคเกษตร (2) เพื่อศึกษา เปรียบเทียบการเข้าสู่ระบบประกันสังคมกับการไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม ในการศึกษาครั้งนี้เลือกตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 400 ตัวอย่าง จากครัวเรือนทั้งหมด 658,408 ครัวเรือนในพื้นที่ 3 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา 200 ตัวอย่าง จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอุดรธานีจังหวัดละ 100 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีแรงงานภาคเกษตรทำประกันสังคมกันมาก ได้เลือกพื้นที่ สำหรับด้านความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกันสังคม มาตรา 40 กำหนดกฎเกณฑ์การให้คะแนนคือ ให้ตอบเพียงว่า รู้ หรือ ไม่รู้ ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบ คำถามว่ารู้ ก็จะได้คะแนน 1 คะแนน แต่ถ้าตอบ ไม่รู้ก็จะได้ 0 คะแนน หลังจากนั้นจะได้ทำการจัดกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามโดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 3 ช่วงคือระดับมาก ระดับปานกลางและระดับน้อย มีข้อสรุป และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 ระดับความรู้ของแรงงานภาคเกษตร

แรงงานภาคเกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันสังคม ประกอบด้วย (1) คุณสมบัติของผู้ประกันตนต้องมีอายุ 15-60 ปีบริบูรณ์ นอกจากนี้ยังไม่เป็นผู้ประกันตน มาตรา 33 มาตรา 39 ไม่เป็นข้าราชการหรือบุคคลที่ถูกยกเว้นตามกฎหมายประกันสังคม บุคคลที่สามารถรับรู้สิทธิประกันสังคม (2) ผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบเป็นรายเดือนและสามารถจ่ายล่วงหน้าได้ไม่เกิน 12 เดือน (3) ผู้ประกันตนสามารถจ่ายเงินสมทบได้ที่สำนักงานประกันสังคมทั่วประเทศ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และ (4) การประกันสังคมเปิดโอกาสให้เกษตรกรสมัครเป็นผู้ประกันตนได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ภาพรวมระดับความรู้ ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันสังคม ของผู้รู้ส่วนใหญ่ อยู่ใน ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70

2) ความรู้เกี่ยวกับทางเลือก กประกันสังคมประกอบด้วย (1) ประกันสังคมให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ 5 ทางเลือกที่แตกต่างกัน (2) ทางเลือกที่ 1 จ่าย 100 บาทต่อเดือน (จ่ายเอง 70 บาท รัฐสนับสนุน 30 บาท) ได้รับการคุ้มครอง 3 กรณี คือ ประสบอันตราย/เจ็บป่วย ทูพพลภาพ และตาย (3) ทางเลือกที่ 2 จ่าย 150 บาทต่อเดือน (จ่ายเอง 100 บาท รัฐสนับสนุน 50 บาท) ได้รับการคุ้มครอง 4 กรณี คือ ประสบอันตราย/เจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย บำเหน็จชราภาพ (4) ทางเลือกที่ 3 จ่าย 200 บาทต่อเดือน (จ่ายเอง 100 บาท รัฐสนับสนุน 100 บาท) ได้รับการคุ้มครอง กรณีเดียวคือชราภาพ (เงินบำนาญ) (5) สำหรับผู้สมัครที่มีอายุเกิน 65 ปี สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตน ได้เฉพาะทางเลือกที่ 3 เท่านั้น (6) ทางเลือกที่ 4 จ่าย 300 บาทต่อเดือน (จ่ายเอง 170 บาท รัฐสนับสนุน 130 บาท) ได้รับการคุ้มครอง 4 กรณี คือ ประสบอันตราย /เจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย และชราภาพ (เงินบำนาญ) และ (7) ทางเลือกที่ 5 จ่าย 350 บาทต่อเดือน (จ่ายเอง 200 บาท

รัฐสนับสนุน 150บาท) ได้รับการคุ้มครอง 5 กรณี คือ ประสบอันตราย /เจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย ชราภาพ (เงินบำเหน็จ) ชราภาพ (เงินบำนาญ)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับทางเลือกประกันสังคมของผู้ที่รัฐอยู่ในระดับน้อย และมากใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 45.07 และ 43.66 ตามลำดับ

3) ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขการประกันสังคม ประกอบด้วย (1) สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับขึ้นอยู่กับค่าเงินสมทบในแต่ละเดือน (2) สิทธิประโยชน์ที่ได้จากการประสบอันตราย /เจ็บป่วย คือได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้วันละ 200 บาท (3) เงื่อนไขกรณีประสบอันตราย /เจ็บป่วย คือจ่ายเงินสมทบ 3 ใน 4 เดือน ก่อนประสบอันตราย /เจ็บป่วย รักษาตัวโรงพยาบาล 1 วันขึ้นไป ปีละไม่เกิน 30 วัน (4) สิทธิประโยชน์จากกรณีทุพพลภาพ คือได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตั้งแต่ 500-1,000 บาท ต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี (5) เงื่อนไขกรณีทุพพลภาพ คือจ่ายเงินสมทบ 6 ใน 10 เดือน ก่อนทุพพลภาพ รับ 500 บาท ต่อเดือน (6) สิทธิประโยชน์ที่ได้รับกรณีตาย คือได้รับเงินค่าทำศพ 20,000 บาท (7) เงื่อนไขกรณีตาย อาทิ จ่ายเงินสมทบ 6 ใน 12 เดือนก่อนตาย (8) สิทธิประโยชน์ กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ) คือได้รับเงินบำเหน็จพร้อมดอกผลคืนทั้งหมด (9) เงื่อนไขชราภาพ (เงินบำเหน็จ) อาทิ อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และแจ้งสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน (10) สิทธิประโยชน์ กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) คือได้รับเงินบำนาญ รายเดือนขั้นต่ำ 600 บาทต่อเดือน ตลอดชีวิต (11) เงื่อนไข กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) คือต้องจ่ายเงินสมทบไม่น้อยกว่า 420 เดือน และอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และแจ้งสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน (12) หากส่งเงินสมทบต่อเนื่องทุกเดือนจะได้รับเงินกรณีชราภาพขั้นต่ำ (ยังไม่รวมดอกผล) คือ 600 บาทต่อปี (13) เงินสมทบในแต่ละปีใช้ลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยใช้ใบเสร็จรับเงินที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเป็นหลักฐาน (14) กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตายผู้มีสิทธิรับค่าทำศพคือ สามี ภริยา บิดา มารดา หรือบุตร ที่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพของผู้ประกันตน (15) กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ผู้มีสิทธิรับเงินบำเหน็จได้แก่ สามี ภริยา บิดา มารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนที่เท่ากัน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขในการประกันสังคมของผู้ที่รัฐ อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 40.50

สำหรับเหตุผลที่แรงงานภาคเกษตรต้องการสมัครเป็นผู้ประกันตน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้คือ (1) สิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีผลต่อตนเองและครอบครัว จำนวน 149 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.40 (2) มีความเชื่อมั่นในระบบความคุ้มครองประกันสังคมว่ามีความมั่นคง จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.85 (3) มีปัญหาด้านสุขภาพและมีความเสี่ยงสูง จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.91 (4) มีความสามารถในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.43 (5) ไม่มีสิทธิรักษาพยาบาลที่ไหนเลย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 (6) ต้องการเก็บเงินไว้ใช้ในยามชรา จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.97 และ (7) ไม่พอใจในสิทธิพยาบาลหรือความคุ้มครองที่มีอยู่เดิม จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.48

5.1.2 การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมและไม่ต้องไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร

กลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.25 เป็นเพศชาย 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 โดยแบ่งออกเป็น 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

เพศ

ความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของเพศชายด้วยกัน และความต้องการเข้าสู่ประกันสังคมของเพศหญิงด้วยกัน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน แสดงว่ายังมองไม่เห็นความชัดเจนของการเข้าสู่ระบบประกันสังคม

อายุ

กลุ่มอายุของกลุ่มตัวอย่างภาคเกษตร ที่มีช่วงอายุ 20-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.41 และช่วงอายุ 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.65 ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม และกลุ่มอายุเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.92 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากไม่ค่อยมีรายได้จากการประกอบอาชีพ มีรายได้จากเบี้ยยังชีพเป็นส่วนใหญ่ และลูกหลานส่งเงินให้ใช้บ้างเป็นรายเดือนและบางครั้งบางคราวเท่านั้น

สถานภาพ

สถานภาพของกลุ่มเกษตรกรแรงงานภาคเกษตร จำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ สามี/ภรรยา คิดเป็น ร้อยละ 53.46 บุตร/ธิดา และญาติพี่น้อง/ผู้อาศัย/อื่นๆ คิดเป็น ร้อยละ 61.54 และร้อยละ 66.67 ตามลำดับ ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม สำหรับหัวหน้าครัวเรือนไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนส่วนหนึ่งได้ทำประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตไว้แล้ว

สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสของกลุ่มแรงงานภาคเกษตร มีสถานภาพสมรสสถานภาพเดียวที่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากกว่าไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากต้องการมีความมั่นคงในชีวิต และมองอนาคตในการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับสมาชิกในครอบครัว สำหรับสถานภาพโสด ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากกว่าต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากยังอยู่ในระหว่างสร้างฐานะเพื่อสร้างครอบครัวและยังไม่มีพันธะ จึงยังไม่เห็นความสำคัญของการเข้าสู่ระบบประกันสังคม แต่ก็มีบางส่วนต้องส่งเบี้ยประกัน สำหรับหม้าย/หย่าร้าง ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากกว่าต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม เช่นเดียวกัน เนื่องจากยังมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บเงินไว้ใช้ในอนาคตและการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

อาชีพหลัก

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร อาชีพหลักปลูกพืช ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อย ผักสวนครัว อาชีพหลักเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ กระบือ โค สุกร เป็ด ไก่ และ

อาชีพประมง ได้แก่ ปลาตก ปลาช่อน กบ ส่วนใหญ่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมทั้งหมด ยกเว้นอาชีพรับจ้างทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 66.67 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงิน มีรายได้ไม่แน่นอน

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา อาชีวะ และปริญญา ญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.79 60.00 และ 88.89 ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม สำหรับระดับการศึกษาไม่รู้หนังสือ/อ่านออกเขียนได้ และประถมศึกษาไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 60.00 และ 56.32 ตามลำดับ

รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปี

รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปี ที่มีรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท 60,001-80,000 บาท และ 100,000 บาทขึ้นไป ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 64.71 57.50 และ 64.56 ตามลำดับ เนื่องจากมีรายได้มากขึ้นและสามารถชำระค่าประกันได้ สำหรับรายได้สุทธิทางการเกษตรต่อคนต่อปีไม่เกิน 20,000 บาท 20,001-40,000 บาท ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 63.64 และร้อยละ 60.00 ตามลำดับ เนื่องจากรายได้น้อยและไม่เพียงพอและยังต้องมีค่าใช้จ่ายอย่างอื่นอีก

การครอบครองที่ดิน

การครอบครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตร พบว่า เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง และทำฟรี คิดเป็นร้อยละ 53.33 และ 60.00 ตามลำดับ ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม สำหรับเกษตรกรที่เช่าที่ดิน และที่มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่า คิดเป็นร้อยละ 53.85 และ 64.18 ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม

การรับทราบข่าวสารข้อมูลประกันสังคม มาตรา 40

การได้รับข่าวสารข้อมูล ประกันสังคม ตามมาตรา 40 ล้วนทำให้เกษตรกรต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ได้แก่ (1) สำนักงานประกันสังคม (2) ครอบครัว/เพื่อนญาติ (3) สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์) และ (4) ผู้ใหญ่บ้าน/องค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 91.30 75.00 72.73 และ 68.75 ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ระดับความรู้และความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานภาคเกษตร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.2.1 จากการสอบถามเรื่องประกันสังคมตามมาตรา 40 กับกลุ่มแรงงานภาคเกษตรพบว่าส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า มีประกันสังคมมาตรา 40 ดังนั้นภาครัฐจะต้อง ประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วถึงกัน โดยมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักประกันสังคมเขตพื้นที่ จังหวัด สาขา ทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเข้าถึงเกษตรกร และประสานกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เพื่อความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่สำนักประกันสังคมไปถ่ายทอดให้กับลูกบ้าน และ

เพื่อให้การดำเนินงาน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรจัดทำงบประมาณที่ต้องนำไปใช้ ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรม

5.2.2 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างแรงงานภาคเกษตรที่ ไม่ต้องเข้าสู่ระบบ ประกันสังคม พบว่ามีปัญหาอุปสรรคเนื่องจากการเข้าสู่ระบบประกันสังคมทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และบางรายได้ทำประกันที่อื่นไว้แล้ว ดังนั้นภาครัฐควรให้การสนับสนุนและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรที่ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม อาจมีการจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกเพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจ และทำให้เกษตรกรเห็นถึงคุณประโยชน์ในการเข้าสู่ระบบประกันสังคมว่าเป็นการออมซึ่งจะ เป็นผลดีกับตัวเกษตรกรเองในอนาคต พร้อมกันนี้ยังได้รับดอกผลอีกด้วย โดยเฉพาะสิทธิประโยชน์ที่ได้รับในแต่ละกรณี

5.2.3 จากการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมกับความไม่ต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคม พบว่า รายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ ในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม หากมีรายได้ดี ความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมก็มากขึ้น ดังนั้นภาครัฐจะต้อง ส่งเสริมเกษตรกรให้มีรายได้เสริมนอกเหนือจาก อาชีพเกษตร อาทิ การเย็บปักถักร้อย หัตถกรรม และมองช่องทางการตลาดเพื่อรับซื้อผลิตภัณฑ์ที่เกษตรกรผลิต เพื่อไม่ให้ถูกพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ นอกจากนี้ยังต้องน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการยับยั้งชั่งใจในการใช้จ่าย ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นก่อน ที่สำคัญคือ จะต้องเก็บเงินออมให้ได้ในแต่ละเดือน ชีวิตความเป็นอยู่จึงจะดีขึ้น นำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

5.2.4 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรไม่ได้รับความสะดวกในการจ่ายเงินสมทบ ซึ่งในเรื่องนี้หากเป็นไปได้ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านอาจเป็นตัวแทนในการรวบรวมเงินสมทบในแต่ละเดือนของลูกบ้าน แล้วนำไปส่งที่สำนักงานประกันสังคมหรือถ้าไม่อยากให้เสียเวลาอาจจ่ายเงินล่วงหน้าไม่เกิน 12 เดือน เพื่อสะดวกแก่ผู้ประกันตนหากไม่เดือดร้อนเรื่องการเงิน นอกจากนี้เพื่อกัน การหลอกลวงและเป็นกา รจ่ายเงินล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- กุสุมา พุ่มกระจัน. 2550. ศึกษาความต้องการของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่ระบบการประกันสังคม กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2551. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2553. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนม์ยีน ภูมิ. 2540. ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกันตนระบบประกันสังคม กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่มารับบริการจากสำนักประกันสังคมใน 7 จังหวัดภาคใต้. สำนักงานประกันสังคม.
- จิตติยา เพชรมณี. 2540. ความพร้อมในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีอาสาสมัครคุมประพฤติในสำนักงานคุมประพฤติภาค 8. กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติมา พลหาร. 2554. การเลือกประกันสังคมมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 สำหรับแรงงานนอกระบบในจังหวัดเชียงใหม่เชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ณิชภัทร ใจชื่อ. 2549. ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระไปสมัครเป็นผู้ประกันตน : กรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบอาชีพขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้างในเขตอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิคม จันทรวิฑูร. 2536. แนวคิดแนวทาง. กรุงเทพฯ. โสภการพิมพ์.
- บุญชนะ อัดถากร. 2517. แนวปรัชญาในการประกันสังคม. นนทบุรี. โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- ปรานี สุขศรี. 2548. สิทธิของผู้ประกันตนในกองทุนประกันสังคม. กรุงเทพฯ. ธรรมนิติ เพรส.
- ประณีต นาคคล้าย. 2551. ความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ: ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ขับรถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ. ธรรมมลการพิมพ์.
- โยธิน ศันสนยุท. 2530. มนุษย์สัมพันธ์จิตวิทยาการทำงานในองค์กร. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิจารณ์ พานิช. 2548. การจัดการความรู้กับการบริหารราชการไทย. กรุงเทพฯ. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

สุชาติ เปรมสุริยา. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกันตนของผู้ประกอบการอาชีพขับรถแท็กซี่ในการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2548. การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ.

สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2548. คู่มือจัดทำแผนการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ.

สุภาภรณ์ กิ่งคำ. 2550. การตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันภัยของแรงงานนอกระบบ ประเภทผู้ขับรถจักรยานยนต์รับจ้างในเขตจตุจักร. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เสกสรร สังขวิสุทธิ . 2547. ความต้องการของแรงงานนอกระบบต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดอุทัยธานี. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2548. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ. รายงานศึกษาวิจัย สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สลิต แก้วละมุน . 2549. ความต้องการการคุ้มครองการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบกรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระขับขี่จักรยานยนต์รับจ้างในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานประกันสังคม. 2544. แนวคิดการประกันสังคม. กรุงเทพฯ. กองวิชาการและแผนงาน.

Harrison, F.E. ,1981 *The Managerial Decision - Making process*. Boston : Houghton Mifflincom.

Justin G. Longenecker, 1969. *Principles of Management and Organizational Behavior*, Columbus,Ohio : Charles E. Merrill Publishing Co.

Maslow,A.H.,1954. *Motivation and Personality*. New York. Harper & Brother.